

Miira Arell
Aino Koponen

KANSAINVÄLINEN VAPAAEHTOISTYÖ

Väli vuodesta eväitä tulevaisuuteen

Opinnäytetyö
Yhteisöpedagogikoulutus

2018

Ammattikorkeakoulu

Tekijät Miira Arell Aino Koponen	Tutkinto Yhteisöpedagogi (AMK)	Aika Toukokuu 2018
Opinnäytetyön nimi Kansainvälinen vapaaehtoistyö Välivuodesta eväitä tulevaisuuteen		54 sivua 12 liitesivua
Toimeksiantaja Allianssin nuorisovaihto		
Ohjaaja Laura Hokkanen		
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää erilaisia oppimiskokemuksia ja kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, jotka kansainväliseen vapaaehtoistyöjaksoon välivuotensa aikana osallistuneet nuoret kokivat merkittävimiksi. Opinnäytetyössä tutkitaan välivuoden aikaisen kansainvälisen vapaaehtoistyöjakson mahdollisuuksia, hyötyjä ja haittoja tulevaisuuden suunnitelmien selkeyttämisen, kokemuksellisen oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta. Opinnäytetyö tehtiin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoululle Mikkelissä keväällä 2018.</p> <p>Tutkimuksen tilaajana oli nuorten kansainvälistymistä edistävä Allianssin nuorisovaihto. Kokemuksellisen oppimisen ja sen merkitysten tutkimusmenetelmänä käytettiin sekä määrällistä että laadullista tutkimusta. Aineistoa kerättiin survey-kyselyllä ja syvennettiin myöhemmin toteutetuilla henkilökohtaisilla teemahaastatteluilla. Allianssin nuorisovaihdon yhteyshenkilö auttoi kohderyhmän tavoittamisessa.</p> <p>Tutkimuskysymykset liittyivät vapaaehtoistyöjaksoon tulevaisuudensuunnitelmien selkeyttämisen, oppimiskokemusten saamisen ja hyvinvoinnin kannalta. Kyselyn ja teemahaastattelurungon laatimisen pohjana käytettiin Allardtin teoriaa hyvinvoinnin ulottuvuuksista. Samaa teoriaa hyödynnettiin aineiston analyysissä.</p> <p>Aineistosta ilmeni vapaaehtoistyöjakson tärkeys itsetunnon, empatiakyvyn ja rohkeuden kehittämisessä, sekä ammatinvalinnan apuna. Varsinkin teemahaastatteluista nousivat myös esiin haasteet kotiinpaluun yhteydessä ja tarve tuelle sekä kohteessa että vapaaehtoistyöjakson jälkeen. Reflektiomahdollisuuksia ja paluutukea kaivattiin lisää, ja niistä olisikin hyvä saada jatkossa lisätutkimusta ja toimintoja.</p>		
Asiasanat Välivuodet, kansainvälinen yhteistyö, vapaaehtoistyö, kokemusoppiminen, hyvinvointi, ammatinvalinta		

Authors	Degree	Time
Miira Arell Aino Koponen	Bachelor of Humanities	May 2018
Thesis Title		
International Voluntary Work Gap Year as a Learning Factor for the Future		54 pages 12 pages of appendices
Commissioned by		
Allianssi Youth Exchange		
Supervisor		
Laura Hokkanen		
Abstract		
<p>The objective of this thesis was to investigate the learning factors and the impacts of an international voluntary work experience on personal growth, development and welfare. The target group was the people who participated in an international voluntary work period while having a gap year.</p> <p>The research methods used for this thesis were both quantitative and qualitative. The research material was first collected via a Webropol survey and then with personal theme interviews to gain a deeper insight on the subject matter. The commissioner of this thesis was Allianssin nuorisovaihto (Allianssi Youth Exchange). The questions focused on the possibilities of the international voluntary work experience as a tool for experiential learning, improving welfare, and planning the future. The Allardt theory of the dimensions of welfare was used for planning the survey and questionnaire. The same theory was also used for investigating the results.</p> <p>The results underlined the positive impacts of the experience on developing self-esteem, empathy and courage, and on choosing a career. The importance of support while abroad and especially after returning home was emphasized by the interviewees. The thesis reached its goal and the questions were answered, even though the survey didn't reach quite as many people as intended. The results were however enlightening and gave new ideas for the commissioner on using goal-setting and reflection as a tool for strengthening the positive effects of the voluntary work experience, and for ensuring the experience to be of learning and not of bare survival.</p>		
Keywords		
Gap year, international cooperation, voluntary work, experiential learning, welfare, career choices		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUKSEN TAUSTAA	8
2.1	Vapaaehtoistyö oppimisalustana	8
2.2	Hyvinvoinnin ulottuvuudet	11
2.3	Kansainvälisyys ja kokemusoppiminen.....	13
2.4	EU nuorten liikkuvuuden mahdollistajana	15
2.5	Allianssi ry ja Allianssin nuorisovaihto	17
3	VÄLIVUOSI	19
3.1	Välivuosi ilmiönä	19
3.2	Tilastotietoa nuorista, opiskelusta ja opiskelemattomuudesta	21
3.3	Välivuosi nuoren kasvun ja kehityksen paikkana	22
3.4	Välivuosi heikentävänä valintana	24
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
4.1	Tutkimustehtävä	25
4.2	Tutkimusmenetelmät	27
4.3	Luotettavuuden arviointia	31
5	KYSELYN JA TEEMAHAASTATTELUIDEN TULOKSET JA ANALYYSI	33
5.1	Motivaatio ja tulevaisuudensuunnitelmien selkeytyminen	33
5.2	Henkilökohtaiset oppimiskokemukset	39
5.3	Hyvinvointi ja henkinen kasvu	43
6	POHDINTA.....	52
6.1	Johtopäätökset	52
6.2	Kehitysehdotukset	54
	LÄHTEET	56

LIITTEET

Liite 1. Webropol-kysely

Liite 2. Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Suomen koulutuspolitiikka käy läpi murroskautta, jossa valintakoeuudistusten ja opetussuunnitelmien sisällön päivittämisen tavoitteena on nopeuttaa opiskelujen suorittamista ja tuottaa 2000-luvun tietoyhteiskunnan vaatimaa laaja-alaista osaamista työelämän tarpeisiin. Perusopetuksen uusi opetussuunnitelma korostaa globaalissa maailmassa toimimisen kannalta tärkeitä taitoja, kuten uteliasta ja luovaa työtettä ja ongelmanratkaisutaitoja, laajoja monikulttuurisia yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, eettistä ajattelua ja näkökulmien vaihtelua sekä valmiutta yhdistellä näitä tietoja ja osaamista erilaisissa verkostoissa. (Opintopolku 2014.) Modernin maailman ydintaidot ovat siis yhä globaalimpia valmiuksia toimia kulttuurienvälisessä yhteistyössä. Suomen perusopetusuudistus heijastelee myös Euroopan unionin koulutukselle antamia uusia suosituksia, jotka korostavat näitä modernin kansalaisen opiskelu- ja työtaitoja. Suosituksissa oppiminen tunnustetaan elinikäisenä prosessina, joka ei rajaudu vain perinteisen instituution sisälle vaan tapahtuu vapaasti ja laaja-alaisesti vuorovaikutuksena elämän eri kentillä (Suomen Akatemia 2017).

Väli vuoden pitäminen ennen korkeakouluopintoja on kasvattanut tasaisesti suosiotaan (Kun koulu loppuu 2017). Korkeakoulujen opiskelijavalinnan uudistusten tavoitteena on nopeuttaa opintojen loppuun suorittamista, aikaistaa työelämään siirtymistä sekä ehkäistä turhien väli vuosien pitämistä (OKM 2017). Korkeakoulujen aloituspaikkoihin on hiljattain otettu käyttöön ensikertalaiskiintiöt, joiden antaman edun on toivottu nopeuttavan ensimmäistä tutkintoaan hakevien nuorten siirtymistä korkeakouluopintoihin (OKM 2018). Tällä hetkellä ensikertalaiskiintiöt näyttävät kuitenkin saaneen nuoria viivästyttämään korkeakouluun hakeutumistaan, koska ensikertalaisen etua ei haluta käyttää hätiköiden vaan tulevaa koulupaikkaa pohditaan entistä tarkemmin. (Akimo & Orell 2017.) Nuoret kaipaavat lisää työelämäntietoa ja kokemusta eri aloista (Kun koulu loppuu 2017). Hakeutuminen itselleen sopivalle alalle on tärkeää opiskelumotivaation ja opintojen loppuun saattamisen kannalta. Väli vuoden aikana alanvalintaa voidaan pyrkiä selkeyttämään erilaisella työnteolla ja maailman- ja minäkuvan jäsentelyllä.

Kansainvälinen vapaaehtoistyö tarjoaa mahdollisuuden oppia uudella tavalla. Oppimista tapahtuu monissa erilaisissa verkostoissa ja ympäristöissä, joita voi nimittää oppimisen tiloiksi. Näissä tiloissa yhdistyvät fyysinen, sosiaalinen ja psyykinen puoli. Oppimisen tilat ovat toimijuutta vahvistavia suhteiden verkostoja, joista voi ammentaa välineitä ympäröivän maailman vaatimuksiin vastaamiseen. Verkostoissa syntyy uusia tietoja, taitoja ja merkityksellisyyttä inhimillisen toiminnan kautta. (Heiskanen 2007, 250.) Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, voiko kansainvälinen vapaaehtoistyöjakso edistää nuoren hyvinvointia tai selkeyttää tulevaisuudensuunnitelmia välivuoden aikaisena työkaluna. Tutkimus keskittyy suomalaisten vapaaehtoistyöhön välivuotensa aikana osallistuneiden nuorten oppimiskokemuksiin ja mahdollisesti muuttuneisiin käsityksiin suhteessa itseensä, omiin arvoihin ja kykyihin, globaaliin maailmaan ja ihmiskäsitykseen. Muokkaako kansainvälinen vapaaehtoistyöjakso nuoren käsityksiä itsestään tai maailmasta? Voiko välivuoden aikainen kansainvälinen vapaaehtoistyöjakso auttaa selkeyttämään nuoren tulevaisuudensuunnitelmia?

Elinikäisen oppimisen prosessissa huomiota kiinnitetään yhä enemmän koulujen tai muiden virallisten instituutioiden ulkopuoliseen oppimiseen. Oppimista tapahtuu kaikkialla, missä yksilö on vuorovaikutuksessa ympäröivän maailman kanssa. (Karppinen & Latomaa 2015, 49.) Ihmisen kasvu ja kehitys ei siis rajoitu vain luokkahuoneen sisälle, vaan myös kokemusoppiminen kehittää nuoren itsenäisyyttä, omatoimisuutta sekä eettisiä ja sosiaalisia taitoja (Kurki 2001, 89). Kokemuksellisen oppimisen nähdään linkittyvän tiiviisti kokemuksen itsereflektion kanssa toiminnan aikana ja sen jälkeen. Reflektio on kokemuksen ja sen herättämien tunnereaktioiden jäsentelyä ja läpikäymistä, minkä lopputuloksena on uuden oppiminen ja uusien näkökulmien muodostuminen. Se voi olla ohjattu prosessi tai tiedostamaton tapahtuma, jossa osallistuja tarkkailee omia kokemuksiaan niitä tukevien teorioiden ja käsitysten valossa. (Doherty ym. 2000, 1–2.) Vapaaehtoistyöpaikat ovat usein hyviä ympäristöjä nimenomaan kokemukselliselle, non-formaalille oppimiselle. Välivuoden aikana nuori voi lisäksi päästä kokeilemaan itseään kiinnostavia työmahdollisuuksia ja aloja, ja niin opiskelupaikkaa ja ammatinvalintaa pääsee harkitsemaan tarkemmin ja opintojen keskeytymisen todennäköisyys saattaa laskea.

Jatkuvassa muutoksessa olevan maailman mukana myös työelämän vaatimukset ja työn luonne ovat muuttuneet. Työntekijöiltä vaaditaan jatkuvaa oppimista, joustavuutta, sosiaalisia taitoja, luovaa työtettä ja ylläammatillisia taitoja. (Collin ym. 2007, 8–9.) Tutkittaessa kansainvälisen vapaaehtoistyöjakson aikana koettuja oppimisen ja kasvun kokemuksia, huomio kiinnittyy tällaisiin monialaisiin taitoihin. Voiko kansainvälinen vapaaehtoistyöjakso tuottaa nuorelle sellaista henkistä ja sosiaalista pääomaa, jota moderni työelämä pitää arvossa? Tutkimus toteutettiin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa kokonaisuudessaan kevään 2018 aikana aikaisemman tutkimustiedon ja muun kirjallisuuden, alkuvuodesta kerättyjen kyselyvastausten ja teemahaastattelumateriaalin pohjalta.

Opinnäytetyön tilaajaksi valikoitui Allianssin nuorisovaihto. Allianssin nuorisovaihto on laaja-alaisesti Suomessa ja maailmalla toimiva järjestö, joka edistää nuorten kansainvälistä liikkuvuutta ja globaalia ymmärrystä ja järjestää erilaisia erityisesti vapaaehtoistyöhön ja työharjoitteluun liittyviä liikkuvuusohjelmia suomalaisille nuorille sekä sijoittaa ulkomaisia nuoria vapaaehtoistyöhön Suomeen. Allianssin nuorisovaihto kokoaa yhteen erilaisia kansainvälisiä yhteistyöverkostoja ja tarjoaa nuorille mahdollisuuksia lähteä maailmalle, toimien ikään kuin nuorten kansainvälistymisen ohjaajana. (Allianssin nuorisovaihto s.a.) Yhteisöpedagogien työkentältä löytyy paljon sellaisia tilanteita, joissa on mahdollista hyödyntää Allianssin nuorisovaihdon tarjoamia vaihtoehtoja. Varsinkin nuorisotyössä ollaan monesti tekemisissä sellaisten nuorten kanssa, joilla ei välttämättä ole koulu- tai työpaikkaa ja joiden elämän suunta ja sisältöriikkaus voivat olla vaarantuneet. Juuri niihin tilanteisiin hyvinvoinnin ja itsetuntemuksen tukikeinoksi voi sopia esimerkiksi kansainvälinen vapaaehtoistyöjakso.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA

2.1 Vapaaehtoistyö oppimisalustana

Vapaaehtoistyön käsite on usein kiinteässä yhteydessä kolmanteen sektoriin ja pohjautuu yksilön omiin valintoihin. Yksilön omaan tahtoon perustuva vapaaehtoinen toiminta mielletään yhteiskunnallisesti usein varsinaiseksi vapaaehtoistyöksi vasta kun se on organisoitua, eli liittyy laajempaankin

tarkoituksenmukaiseen toimintaan. Vapaaehtoistoiminnasta puhutaan vapaaehtoistyötä organisoivien järjestöjen toimintana. Vapaaehtoistyö on tärkeä osa toimivaa kansalaisyhteiskuntaa. (Koskiahho 2001, 16–17.) Vapaaehtoistyön voi siis kiteytetysti määritellä palkattomana, vapaasta tahdosta lähtevänä yleishyödyllisenä toimintana, joka usein on jonkin tahon organisoimaa (Nylund & Yeung 2005, 15).

Vapaaehtoistyö on kuitenkin palkattomuutta huomattavasti laajemman selityksen omaava käsite. Vapaaehtoistyö kumpuaa perinteisestä yhteisöllisyydestä, naapuriavusta ja talkootöistä, joiden avulla nopeutettiin ja tehostettiin kiireellisiä töitä. Agraariyhteisöistä vapaaehtoistoiminta ja naapuriapu levisivät laajemmalti kaupunkiympäristöönkin, ja nytemmin jopa kansainvälisiin vapaaehtoistyöleireihin. (Harju 2005, 73.) Kansainväliseen vapaaehtoistyöhön kuuluu yhdessäolo ja yhteenkuuluvuus, yksilöiden kasvua ja kehitystä vähätteleättä (Anttila 1998, 4). Vapaaehtoistyöntekijä voi vahvistaa haluamiaan elämänalueita ja identiteetin puolia työtehtävien valinnan kautta, ja niin ohjata omaa elämää toivomaansa suuntaan. Aineellista korvausta ei edes kaivata, kun palkkio näkyy henkisten arvojen muutoksessa. (Sorri 2005, 130, 138.) On tärkeää huomata auttajien ja autettavien välisten suhteiden autenttisuus ja vastavuoroisuus; vapaaehtoistyön kaikki osapuolet voivat kasvaa ja kehittyä (Kurki 1998, 74). RAY:n vuonna 2010 toteuttamassa vapaaehtoistyötä järjestötoiminnassa tutkineessa raportissa korostui vapaaehtoistoiminnan tärkeys ihmisten välisen vuorovaikutuksen edistämisessä. Samaan tutkimukseen vastanneet kokivat tekemänsä vapaaehtoistyön myös hyvinvoinnin ja terveyden kannalta merkittäväksi. (Oravasaari & Pessi 2010, 113–114.)

Vapaaehtoistyö on sosiaalista ja yhteiskunnallista toimintaa, joka pohjautuu ihmisten väliseen auttamishaluun, itseohjautuvuuteen ja epäitsekkyteen. Vastakohtana voidaan pitää valtion ja julkisten viranomaisten toimintaa, vaikka nämä sektorit toimivatkin keskenään vuorovaikutuksessa kansalaisyhteiskunnassa. (Koskiahho 2001, 16–17.) Jo 1980-luvun Suomessa vapaaehtoistyö nähtiin nimenomaan sektorirajat ylittäväksi toiminnaksi, jonka tavoitteena on tukea ja täydentää julkisia palveluja (Lehtinen 1997, 17).

Vapaaehtoistyö on kasvamista, kasvattamista ja yksilön integroimista yhteisvastuullisen ja sosiaalisen kansalaisyhteiskunnan jäseneksi. Vapaaehtoistoiminta lähtee aina tarpeesta ja ihmisten arkipäivästä, ja sen tavoitteena on innostaa ihmisiä vapaaehtoiseen ja itsestä lähtevään osallistumiseen niin, että ympäristön epäkohdat havaitaan itse ja niihin halutaan myös puuttua. (Kurki 1998, 68–75.) Vapaaehtoistyö ei pelkästään tue, vaan on itsessään aktiivista kansalaisuutta. Vapaaehtoistyöntekijä tekee ilmaista, yleishyödyllistä työtä omana persoonanaan, osallistuu, kohtaa ihmisiä ja välittää yhteisistä asioista, eli on aktiivinen kansalainen. (Harju 2005, 70.)

Kolmannen sektorin vapaaehtoinen toiminta perustuu näkemykselle ihmisen altruistisesta luonteesta, sisäsyntyisestä halusta auttaa vähäosaisempia ja sitoutua osaksi sosiaalista yhteistoimintaa (Kurki 2001, 83). Ihminen ei siis auta saadakseen mielihyvää, vaan tuntee mielihyvää auttaessaan (Ojanen 2001, 98). Myös Suomen Merimieskirkon ulkomailla työskenteleviin vapaaehtoiisiin kohdistuvassa tutkimuksessa korostui vapaaehtoistyössä muiden auttamisen tuottama mielihyvä. Vapaaehtoiset kuvailivat työtä vastavuoroiseksi; autettava saa apua ja auttaja mahdollisuuden omien toiveiden ja haaveiden toteuttamiseen. (Kärkkäinen 2014.)

Vapaaehtoistyön, sekä sen myötä auttamisen ja kasvavan yhteiskunnallisen aktiivisuuden on lukuisissa tutkimuksissa osoitettu olevan yhteydessä koettuun onnellisuuteen (Tanskanen & Danielsbacka 2015). Yhteistoiminta harjoittaa ihmisten prososiaalisia taitoja ja toimintavalmiuksia, jotka ovat hyödyllisiä sekä yksilöille että yhteisölle. Näin kokemuksesta hyötyy paitsi yksilö itse myös hänen lähiympäristönsäkin. "Hiljainen" oppiminen ja sen tuoma yksilölähtöinen tilannetaju ovat arvostettuja piirteitä niin työelämässä kuin kaikenlaisessa sosiaalisessa kanssakäymisessä ja toiminnassa. (Eskola 2001, 53–54.) Yhteistyön ja moniammatillisen vuorovaikutuksen kautta vapaaehtoistyö voi monipuolistaa nuoren käsitystä ja kokemusta eri ammattialoista (Ropo & Eriksson 2001, 52).

Työn kautta oppimisen prosessimalli perustuu kokemukseen, työstä saatuun palautteeseen, arviointiin, kokemuksen reflektioon ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Oppimisessa painotetaan yhä vahvemmin verkostoja,

yhteisöllisyyttä ja kokemuksellisuutta ”ylhäältä tulevan” tiedon sijaan. Oppiminen on sosiaalinen prosessi, jota vahvistaa ympäristöissä toimivien ihmisten tuki ja kokemuksen yhteisöllinen jakaminen. Työssä oppimisen idea perustuu Deweyn kokemuksellisen oppimisen malliin, ja Kolb (1984) on tehnyt kokemuksellisen oppimisen teoriamallin. Kokemuksellisen oppimisen teoriamallissa on neljä vaihetta: itse konkreettinen kokemus, sen reflektiivinen havainnointi, abstrakti käsitteellistäminen ja lopulta aktiivinen toiminta. Reflektion kautta kokemusta käsitellään ja sen pohjalta luodaan ymmärrystä, uusia merkityksiä ja uskomuksia tulevaa toimintaa varten, jossa jälleen tapahtuu reflektoitavaa havainnointia ja niin edelleen. (Poikela & Järvinen 2007, 178–181.) Oppiminen siis tapahtuu toiminnan kautta, sillä tiedon sisäistäminen vaatii omakohtaista työstämistä. Yhteistoiminnan kautta tullaan tietoiseksi omasta yksilöllisyydestä ja omista taipumuksista, ja vastavuoroisesti tarjotaan sama kokemus muille. Kokemusoppiminen perustuu kokemuskokouksen työstämiselle, eli kokonaisvaltaiselle oppimiselle, joka tukee yksilön jatkuvaa kasvua ja elinikäistä oppimista. (Alhanen 2013, 144–150.)

Nuori vapaaehtoistyöntekijä kehittää omia taitojaan ja kasvattaa henkistä pääomaa: vapaaehtoistyötä tehneet nuoret ovat kokeneet empatiakyvyn ohella itsetuntemuksensa ja rohkeutensa sekä kärsivällisyytensä ja aloitekykynsä kasvavan. Tällaiset taidot ovat arvostettuja niin työelämässä kuin ihmissuhteissakin, lisäävät osallisuutta ja tuovat siten merkitystä elämään moniammatillisen verkostoitumisen ja sosiaalisen arvostuksen kautta. (Eskola & Kurki 2001, 9.) Kansainvälisessä vapaaehtoistyössä nuorella on ainutlaatuinen tilaisuus laajentaa omaa katsontakantaansa ja edistää sosiaalisia taitojaan sekä ymmärrystään itsestään ja maailmasta. Lisääntyvät eettiset näkökulmat ja sosiaaliset taidot heijastuvat kasvaviksi mahdollisuuksiksi ja onnellisuudeksi elämän muilla osa-alueilla.

2.2 Hyvinvoinnin ulottuvuudet

Tarkastellessamme kansainvälisessä ympäristössä toteutetun vapaaehtoistyön vaikutuksia nuoren elämään ja koettuun hyvinvointiin on tärkeää määritellä hyvinvoinnin kokemuksen eri osatekijät. Hyvinvointi on käsitteenä kulttuuri-, arvo- ja tarvesidonnainen ja sitä on haastava mitata

yksiselitteisesti ja aina-pätevästi esimerkiksi eri yhteiskunnissa ja kulttuuripiireissä. Tämän vuoksi on tarpeen etukäteen määritellä hyvinvoinnin käsite ja operationalisoida se tässä opinnäytetyössä olennaisella tasolla.

Yhden peilipinnan tähän tarjoaa sosiologi Erik Allardt, jonka luokittelemiin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin pohjautuu tämän tutkimuksen nuorten kasvu- ja oppimiskokemusten myöhempi analyysi. Vaikka teoria on peräisin 1970-luvulta, on se edelleenkin ajankohtainen ja usein viitattu. Klassinen kolmijako pilkkoo hyvinvoinnin tekijät erillisiin, vaikkakin keskenään vuorovaikutuksessa oleviin osa-alueisiin, joita ovat elintaso ja aineellinen ulottuvuus, yksilön sosiaaliset ihmissuhteet ja yhteisösuhteet sekä itsensä toteuttamisen mahdollisuudet. Nämä ulottuvuudet katsotaan liittyvän yksilön perustarpeisiin ja niiden tyydyttämisen nähdään tuovan henkisiä ja sosiaalisia resursseja hyvinvoivan elämän toteuttamiseksi. (Allardt 1976, 38.)

Allardtın teoria hyvinvoinnin ulottuvuuksista tarjoaa toimivan peilipinnan tämän opinnäytetyön kannalta, vaikka ei kaiken kattavasti hyvinvointia käsittelekään. Allardtın teoria on kuitenkin monien myöhempien suomalaisten hyvinvointiteorioiden taustalla, sillä sen on nähty olevan hyvä ja kattava pohja hyvinvoinnin tutkimukselle. Kansainvälisesti Allardtın teoriaa on kritisoitu sen ulottuvuuksien vertailukelvottomuudesta ja sen jäämisestä yleisempien valtavirtateorioiden välimaastoon, mutta pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan koetun hyvinvoinnin mittarina se on kuitenkin nähty toimivaksi. (Saari 2015, 43–44.) Opinnäytetyössä keskitytään kansainvälisen vapaaehtoistyöjakson mahdollisuuksiin välivuoden aikaisena työkaluna nimenomaan Suomessa, ja siksi Allardtın teorian hyödyntäminen tässä tutkimuksessa nähtiin hedelmälliseksi.

Fyysis-aineellinen ulottuvuus liittyy yksilön elintasaan, johon liitetään sellaiset fysiologiset perustarpeet kuten ravinto ja terveys, mutta myös tulot, työllisyys, koulutus ja asumisolot (Allardt 1976, 50). Hyvinvoinnin kokemus on kuitenkin myös paljon muuta kuin aineellisia tarpeita ja helposti mitattavissa olevaa tietoa materiasta. Allardt tuokin objektiivisen hyvinvoinnin rinnalle elämänlaatua, subjektiivista hyvinvointia onnellisuuden ja tyytyväisyyden kokemusten kautta. Juuri koettua elämänlaatua selvittäessä on tärkeä huomioida yksilölliset kokemukset ja kertomukset, koska ulkoisten

olosuhteiden ja koetun tyytyväisyyden välinen yhteys ei ole ilmeinen. (Mts. 18.)

Sosiaalinen ulottuvuus lähtee siitä, että yksilöllä on tarve solidaarisuuteen ja vastavuoroisten sosiaalisten suhteiden verkostoon, missä ilmaista tunteita, ajatuksia ja kiintymystä keskinäisen huolenpidon ja kunnioituksen kautta. Yhteisyyden puute sen sijaan voi ilmetä elämässä erilaisina kielteisinä vaikutuksina, kuten mielenterveyden ongelmina tai syrjäytymisen ja ulkopuolisuuden kokemuksina. (Mts. 45.) Ihmisellä on siis tarve toimia ja tulla huomioituksi yhteisyyssuhteissaan, joita ovat perhe-, ystävyys- ja elämän muiden toiminta-alueiden paikallisuhteet. Näiden piirien laajentaminen ja niissä toimiminen on yhteydessä hyvinvoinnin kolmanteen ulottuvuuteen, itsensä toteuttamisen tarpeeseen ja sen täyttymiseen. Toiminnan puute ja sosiaalinen eristyminen näyttävät Allardtin mukaan (mts. 48) olevan vahvassa yhteydessä toisiinsa. Ihminen kokee mielekkyyttä voidessaan toteuttaa arvojaan ja olla osallisena yhteiskunnallisessa toiminnassa ja sosiaalisessa kanssakäymisessä, vahvistaen kokemusta omasta arvokkuudesta ja korvaamattomasta yksilöllisyydestä.

2.3 Kansainvälisyys ja kokemusoppiminen

Tutkitusti suurimmat ulkomaille hakeutumisen syyt liittyvät uusiin kokemuksiin ja seikkailuihin. Nuoruuden elämänvaiheeseen kuuluu olennaisesti oman itsensä etsiminen ja paikkansa hahmottaminen yhteiskunnassa. Näitä yksilöllisyyttä ja maailmankuvan sosiaalista perustaa kehittäviä oppimiskokemuksia voi hakea esimerkiksi matkustelemalla vieraisiin ympäristöihin (Dunderfelt 1991, 88). Nuori oppii itsestään ja maailmasta kohdaten asioita, joita ei ole kotiympäristössään voinut kokea todellisuudeksi. Kokemuksellisen ja toiminnallisen oppimisen prosessissa keskiössä on omakohtainen kokemus, joka käsittelyn ja jäsentelyn avulla voi tuottaa syvää uuden oppimista. Koettua peilataan aktiivisen reflektoinnin avulla jo aiemmin omaksuttuihin tieto- ja uskomusrakenteisiin, sitoen uuden oppimisen kokonaisvaltaisesti elämän eri alueille, haastaen vanhoja uskomuksia ja synnyttäen uusia näkemyksiä. (Karppinen & Latomaa 2015, 49.) Uudet kokemukset pohjustavat ja antavat suuntaa seuraaville kokemuksille ja todellisuuteen suhtautumiselle. Kokemusoppiminen on Deweyn mukaan

prosessinomainen jatkumo kokeilemista, eli toimintaa, ja sen läpikäyntiä, eli reflektiota. Uudet kokemukset, tavat ja mallit lisäävät joustavuutta ja muutosvalmiuksia, ja tukevat toimivien vuorovaikutussuhteiden luomista muuttuvassa ympäristössä. (Alhanen 2013, 60–74.)

Kansainvälisyydenkin mahdollistama kokemusoppiminen siis vahvistaa työelämässä yhä korkeammalle arvostettuja ominaisuuksia, kuten yhteistyötaitoja. Työelämässä tietoa työstetään ja jaetaan verkostomaisella toimintatavalla, kunta-, organisaatio- ja ammattirajat ylittävällä yhteistyöllä, jolloin oppiminen ja konkreettinen yhteistyö tapahtuu verkostoissa. Verkostomaisessa yhteistyössä erilaiset sosiaaliset normit ja ajattelutavat kohtaavat uusissa oppimisen tiloissa, ja siten yhteistyö voi edistää joustavuutta ja luovaa oppimista, lisätä innovatiivisuutta ja parantaa työn tuloksia. (Heiskanen 2007, 251–257, 263.) Yhteistyötaidot ovat siis kysytyjä ja tärkeitä nykyisessä, kilpailuun ja kasvuun perustuvassa työelämässä.

Diakonia-ammattikorkeakoulusta ulkomaille vaihto-opintoihin lähteneet nuoret määrittivät kriteereihinsä usein sen, että kohdema on Suomeen verrattuna sekä maantieteellisesti että kulttuurillisesti kaukainen ja erilainen. Maailmankuvan avartaminen ja kielitaidon parantaminen ovat olleet paitsi tärkeitä tavoitteita, myös merkittäviä oppimiskokemuksia kansainvälisiin vaihto-ohjelmiin osallistuneiden keskuudessa. Ulkomailta palanneet nuoret ovat tutkimuksessa maininneet oman rohkeuden, itsenäistymisen, itsevarmuuden ja itseluottamuksen kehittymisen suurimmiksi henkilökohtaisiksi kasvukokemuksikseen. (Lundström & Smeets 2014, 26-28, 40–41.)

Myös Kärkkäisen tutkimuksessa (2014) Merimieskirkon kautta vapaaehtoistöihin ulkomaille lähteneet ovat maininneet kielitaidon kehittymisen tärkeäksi oppimiskokemukseksi. Ulkomailla asuessaan voi paitsi parantaa jo olemassa olevaa kielitaitoa, myös opetella täysin uuden kielen alkeita. Tutkimuksesta ilmeni myös ulkomaille nimenomaan tulevaisuutta pohtimaan lähteminen; kun saa sopivasti etäisyyttä omaan arkeen, uusia virikkeitä ja erilaisia kokemuksia, niin aivotkin rullaavat uusilla urilla. Muiden vapaaehtoisten kanssa keskusteleminen ja itsereflektio selkeyttivät saatuja

oppimiskokemuksia ja tukivat henkisen kasvun prosessia. (Mts. 49–50, 68–76.)

Reflektion avulla kokemusmaailmaa jäsenellään fyysisellä, sosiaalisella ja psyykkisellä tasolla, jotka ovat yhdistettävissä myös aiemmin mainittuun Allardtin hyvinvoinnin teoriaan (1976). Fyysisellä tasolla tapahtuva kognitiivisten tietojen ja taitojen oppiminen linkittyy hyvinvoinnin vahvistamiseen fyysis-aineellisella ulottuvuudella. Sosiaalisella tasolla tapahtuvaan kulttuurillisen kokemusmaailman jäsentelyyn sisältyy moraalisuhteet, kulttuurin tai yhteisön arvojen ja normien omaksuminen, niihin sosiaalistuminen ja niistä oppiminen. Psyykkisellä, subjektiivisen maailman tasolla kokemuksia jäsenellään itseymmärryksen, itseilmaisun ja autonomian kasvun kannalta. (Ks. Karppinen & Latomaa 2015, 62.) Kansainvälisyyden tarjoamat kasvu- ja oppimiskokemukset voivat tukea siis paitsi työelämätaitojen ja sosiaalisten taitojen kehittymistä, myös yksilön kokonaisvaltaisempaa hyvinvointia.

2.4 EU nuorten liikkuvuuden mahdollistajana

Euroopan unioni mahdollistaa jäsenmaidensa kansalaisille suhteellisen vapaata liikkumista EU:n alueella. Yli 15-vuotiaalla nuorella on oikeus opiskella tai suorittaa työharjoittelu missä tahansa Euroopan unioniin kuuluvassa maassa samoin oikeuksin kuin maan omat kansalaiset, ja opiskelijalla on tällöin oikeus hakea opintoihinsa apurahaa EU:lta. Opinto-oikeuden saamiseen voi kuitenkin liittyä maakohtaisia kriteerejä, kuten kielikoe, lukukausimaksut ja apurahat, tai akateemisten tutkintojen tunnustaminen. EU:ssa tehdään jatkuvasti töitä korkeakoulujen tutkintojen tason yhtenäistämisen eteen. Kaikilla EU:n alueen nuorilla on koulukohtaisesti saman suuruiset lukukausimaksut, ja samat oikeudet apurahoihin tai stipendeihin. Jos nuori on asunut maassa vähintään viisi vuotta, hänellä on myös oikeus kyseisen valtion opiskelijoille myöntämään mahdolliseen opintotukeen. Nuori voi tehdä töitä opiskelujen ohessa siinä missä maan omatkin kansalaiset, mutta jotkin maat kuitenkin rajoittavat opiskelijoiden työssäkäyntiä. Nuorella on myös mahdollisuus tehdä tutkimusta toisen EU-maan yliopistoissa tai tutkimuslaitoksissa, ja silti maksaa veroja omaan

kotimaahansa, varsinkin jos on jatko-opiskelija, tai työnantaja on tutkijan kotimaasta. (Euroopan unioni 2013.)

EU:n kansalaisilla on oikeus matkustaa ja asettua toiseen EU-maahan vapaasti kolmen kuukauden ajaksi. Yli kolme kuukautta kestäväan oleskeluun liittyvät edellytykset vaihtelevat sen mukaan, onko kyseessä opiskelu, työnteko tai muu syy. Toisessa EU-valtiossa asuvalla ihmisellä on myös oikeus liittyä poliittiseen puolueeseen, asettua sen ehdokkaaksi ja äänestää paikallis- ja europarlamenttivaaleissa samoin edellytyksin kuin maan omat kansalaiset. (Mt.)

Euroopan unioni mahdollistaa kansainvälistä liikkumista myös takaamalla maksuttoman Eurooppalaisen sairaanhoitokortin avulla kaikille jäsenmaiden kansalaisille toisessa jäsenvaltiossa oikeuden samoihin sairaanhoitopalveluihin kuin maan omilla kansalaisilla. EU:n jäsenvaltioiden kansalaisilla on samat oikeudet kaikissa jäsenvaltioissa. EU:n ulkopuolella matkustaessa Unionin jäsenmaan kansalaisella on oikeus saada apua minkä tahansa EU-maan suurlähetystöstä tai konsulaatista, vaikka oman maan vastaavia ei löytyisikään kyseessä olevasta maasta. (Mt.)

Erityisesti nuorille suunnattuja EU-ohjelmia ja projekteja on jatkuvasti kehitteillä ja käynnissä. Erasmus on vuodesta 1987 lähtien tarjonnut opiskelijoille mahdollisuuden korkeakouluopintoihin ja työharjoitteluun ulkomailla. Erasmus Mundus tarjoaa apurahaa opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden jatko-opintoihin EU:n alueella ja sen ulkopuolella. Ammattikoululaisten liikkuvuutta edistää Leonardo da Vinci -ohjelma, joka tukee oppisopimuskoulutuksessa tai ammatillisessa koulussa opiskelevien opiskelu- ja työssäoppimisjaksoja sekä jo valmistuneiden nuorten työharjoittelujaksoja muissa EU-maissa. (Mt.)

Opiskelijoiden liikkuvuuden edistämisen lisäksi EU tukee myös opintojen ulkopuolella olevien nuorten kansainvälistymistä. Nuoret liikkeellä -hankkeessa edistetään nuorten koulutusta ja työllistymistä erilaisin projektein. Erasmus nuorille yrittäjille -hanke tarjoaa nuorille yrittäjille mahdollisuuden saada tietoa yrittäjyydestä muissa EU-maissa jo pitkään toimineilta pienyrittäjiltä. Youth in Action -ohjelma edistää nuorisovaihtoja,

kulttuuriprojekteja, demokratiahankkeita, vapaaehtoispalveluita ja kannustaa nuoria vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon. Youth in Action –ohjelman kulmakivinä on yhteistyö ja suvaitsevaisuus, ja EU:n tulevaisuuden muovaaminen edellä mainittuja arvoja kunnioittaen ja nuorten ääntä kuullen. Eurooppalainen vapaaehtoispalvelu (EVS) mahdollistaa vapaaehtoispalvelujaksoja muissa EU:n sisäisissä ja ulkopuolisissa maissa. (Mt.)

Euroopan unionin liikkuvuuden mahdollistamiseen on kuitenkin suhtauduttu myös kriittisesti. Sosiaalisella taustalla on nähty selvä yhteys suomalaisten nuorten liikkuvuuteen: mitä korkeampi tulotaso nuoren vanhemmilla, sitä korkeampi liikkuvuusorientaatio on nuorella. Nuoren omalla korkeammalla tutkintotasolla on kuitenkin myös yhteys liikkuvuusorientaation kasvuun ja valmiuksiin työllistyä ulkomaille. (Kosonen ym. 2017, 20–25.)

2.5 Allianssi ry ja Allianssin nuorisovaihto

Allianssin nuorisovaihto on osa Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:tä, valtakunnallista nuorisotyön palvelu- ja vaikuttajajärjestöä, jonka tavoitteena on edistää nuorten kasvua vastuullisiksi yhteiskunnan jäseniksi ja tukea nuorten vaikuttamista ja osallistumista päätöksentekoon ja kansainväliseen toimintaan. Vuoteen 2021 asetetun strategian pääteemana on nuorten hyvinvointi, yhdenvertaisuus, osallisuus ja yhdessä onnistuminen. Allianssin tarjoamat palvelut on suunnattu nuorisoalan järjestöille ja muille toimijoille sekä suoraan nuorille itselleen. Allianssin tarjoamiin palveluihin kuuluvat muun muassa edunvalvonta, asiantuntijoiden tuki jäsenjärjestöille osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämisessä, nuorisotiedon kirjasto, nuorisotyön valmiusverkosto ja Allianssin nuorisovaihto, jonka tukeman kansainvälisen vapaaehtoistyön hyvinvointivaikutuksia tässä opinnäytetyössä tutkitaan väli vuoden aikaisena työkaluna. (Allianssi ry s.a.)

Vuodesta 1993 lähtien Allianssi on toteuttanut nuorisovaihto-ohjelmia ja lähettänyt siitä lähtien jo yli 15 000 nuorta aikuista maailmalle Allianssin nuorisovaihto tarjoaa perehdytystä lähtijöille internetin välityksellä ja kaksi kertaa vuodessa yhteisissä lähtijävalmennuksissa. Osaan ohjelmista kuuluu lisäksi henkilökohtainen lähtijätapaaminen ja/tai kohdemaassa järjestettävä

orientaatio. Tukea ja henkilökohtaista palvelua tarjotaan koko prosessin ajan, ja osallistujat voivat halutessaan osallistua Allianssin nuorisovaihdon toiminnan kehittämiseen ja aktiivitoimintaan kotiinpaluun jälkeen. Toiminta on voittoa tavoittelematonta ja siksi osallistumishinnat ovat kohtuullisia, Erasmus+-tuetut ohjelmat täysin kuluttomia osallistujalle. (Allianssin nuorisovaihto s.a.) Ohjelmamaksuun sisältyy ohjelmaan sijoittaminen, henkilökohtainen tuki ja palvelu hakuprosessin ja ohjelmaan osallistumisen aikana, infopaketti ja opas, lähtövalmennus ja todistus osallistumisesta. Vaihdon aikana saattaa saada myös taskurahaa. (Keränen 2017.)

Allianssin nuorisovaihdolla on useita kansainvälisiä yhteistyökumppaneita ja kohdemaissa sijaitsevat yhteystoimistot ovat nuoren vapaaehtoistyöntekijän tukena ohjelmaan osallistumisen ajan. Allianssin nuorisovaihto kuuluu International Au Pair Associationiin (IAPA) yhtenä perustajajäsenenä ja on eurooppalaisten vapaaehtoistyöjärjestöjen kattojärjestön Alliance of European Voluntary Service Organisations -verkoston jäsen. Tämän verkoston jäsenten ja partnereiden kanssa yhteistyössä Allianssin nuorisovaihto lähettää suomalaisia nuoria maailmalle ja sijoittaa muista maista tulevia vapaaehtoistoihin Suomeen. Allianssin nuorisovaihto kuuluu myös Kansainvälisen Vapaaehtoistyön KaVa -verkostoon Kansainvälinen Vapaaehtoistyö KVT:n ja Maailmanvaihto-ICYE:n kanssa. (Allianssin nuorisovaihto s.a.) Nuorisovaihtojen pituus vaihtelee parista viikosta kokonaiseen vuoteen. Allianssin nuorisovaihdon tarjoamiin ohjelmiin kuuluu muun muassa au pair -tehtäviä, hotellityötä, kielikursseja, työkokeiluja ja vapaaehtoistyötä. (Keränen 2017.)

Nuorisovaihdon tavoitteisiin kuuluu nuoren kielitaidon kehittäminen, kansainvälistyminen, työkokemus ja -kokeilu, tulevaisuuden suunnitelmien selkeyttäminen, itsenäistyminen, monikulttuurinen osaaminen ja lisäperspektiivin saaminen omaan elämään. Allianssin nuorisovaihto tarjoaa yhteistyöverkostoihin, pitkän ajan kokemuksiin ja kehitykseen perustuvaa mahdollisuutta ja tukea kansainvälistymiseen ja muiden edellä mainittujen asioiden edistämiseen. (Mt.)

Allianssin nuorisovaihto on suunnattu lähinnä 18–30-vuotiaille, joihinkin ohjelmiin voi osallistua vanhemmatkin innokkaat. Vaihtoehtoja löytyy myös

16–17-vuotiaille. Allianssi tekee yhteistyötä muutamien vapaaehtoistyöntekijöitä välittävien järjestöjen kanssa, kuten Ready for Life, European Voluntary Service (EVS) ja Medium Term Volunteer (MTV). Ready for Life on EU:n rahoittama toisen asteen koulutuksen käyneille suunnattu työharjoitteluohjelma. Työharjoitteluun on mahdollisuus lähteä vuoden sisällä valmistumisesta. (Mt.)

EU-alueella suoritettava EVS -nuorisovaihto on suunnattu 17–30-vuotiaille 2–12 kuukauden ajaksi. Ohjelmasta voi etsiä omien kiinnostusten mukaisia vaihtopaikkoja, ja tuolle ajanjaksolle saa apurahan, joka sisältää lennot, majoituksen, ylläpidon, vakuutuksen ja taskurahan. MTV -ohjelman kautta voi lähteä 1–6 kuukaudeksi vapaaehtoistyöhön Aasiaan, Afrikkaan, Amerikkaan tai Eurooppaan. Töitä on tarjolla muun muassa kasvatus-, ympäristö- ja sosiaalialalta, ja ohjelmamaksu on 330 euroa. (Mt.)

3 VÄLIVUOSI

3.1 Välivuosi ilmiönä

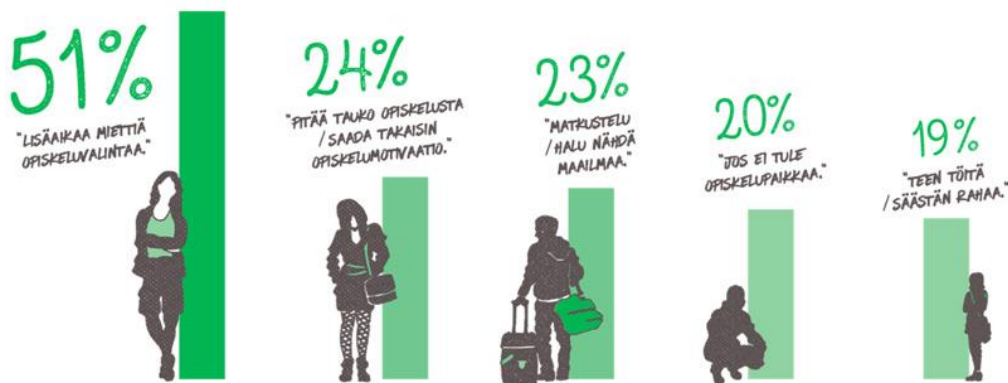
Välivuosi voi olla ennen jatko-opintoja pidettävä suunniteltu hengähdystauko, jolloin kerätään voimavaroja, tutustutaan tarjolla oleviin opintovaihtoehtoihin tai säästetään rahaa työnteolla. Välivuoteen voi kuitenkin ajautua tahtomattaan, jos jatko-opintopaikkaa tai sopivaa työpaikkaa ei suunnitelmista huolimatta löydykään tai toisen asteen opinnot jostain syystä keskeytyvät. Riskinä on välivuosien pitkittyminen ja pahoinvoinnin kasaantuminen. Vuonna 2016 tehdyn selvityksen mukaan 15–29-vuotiaista nuorista 11,5 % ei ollut koulutuksessa, työelämässä tai asepalveluksessa. Kymmenen vuoden seurannan ajan ikäluokan NEET-nuorten (*Not in Employment, Education or Training*) keskimääräinen lukumäärä on noin 10 % luokkaa. Osalla näistä nuorista on kohonnut riski syrjäytyä alhaisen koulutustason ja vähäisen työkokemuksen myötä. Pahimmillaan tilanne voi johtaa pitkittyneeseen alhaiseen elintasoon ja sosiaaliseen syrjäytymiseen. (Bamming 2017.)

Silti suunniteltu välivuosi kasvattaa suosiotaan etenkin toisen asteen opintojen jälkeen: lukionsa päättävistä tytöistä 38 % ja pojista 17 % ilmoitti aikovansa pitää välivuoden ennen siirtymistään korkeakouluopintoihin. Korkeakoulujen aloituspaikkoihin on hiljattain tullut ensikertalaiskiintiö, joka takaa tietyn

määrän uusista aloituspaikoista ensi kertaa opiskelupaikkansa vastaanottaville. Uudistus voi osaltaan selittää väli vuoden suosion kasvua, sillä moni nuori on epävarma tulevaisuuden haaveistaan eikä tahdo käyttää ensikertaetuaan turhaan. Syyt väli vuoden pitämiseen ovat moninaiset, mutta lukiolaiset kaipaavat etenkin enemmän työelämä tietoa ja ohjausta uravalintoihinsa liittyen jo opintojen aikana. (Kun koulu loppuu 2017.) Lisäajan taktikoiminen tulevaisuuden opiskeluvaihtojen pohtimiseen on merkittävin syy, joka saa tuoreista ylioppilaista liki kolmanneksen valitsemaan väli vuoden. Nuoret kaipaavat myös taukoa opiskeluputkesta ja toivovat mahdollisuutta matkustaa ja päästä näkemään maailmaa. Kuva 1 havainnollistaa lukiosta valmistuvien nuorten erilaisia syitä väli vuoden pitämiseen.

"Miksi olet päättämässä pitämään väli vuotta?"

KYSYTTY AVOIMENA KYSYMYKSENÄ

Kuva 1. Neljännes lukiolaisista aikoo pitää väli vuoden ennen korkeakoulua, ja tärkein syy on lisäaika miettiä opiskeluvaihtoa (Taloudellinen tiedotustoimisto 2016)

On todettu, että päivärytmin ylläpito väli vuoden aikana on tärkeää myöhempien jatko-opintojen jaksamisen kannalta ja se tukee yleisiä elämännhallintataitoja. Aktiivinen osallistuminen omien kiinnostuksen kohteiden mukaiseen toimintaan voi tukea tulevaisuudensuunnitelmien selkeytymistä ja ehkäistä väli vuosien pitkittymistä, koska käytännön kokemus voi helpottaa nuorten ensikertalaiskiintiön vahvistamaa painetta valita lukuisista vaihtoehtoista itselle oikea jatkokoulutus. Yhteiskunnan moninaiset tukitoimet pyrkivät osaltaan minimoimaan tätä siirtymävaiheessa putoamisen riskiä tarjoamalla erilaisia aktiivisuutta ja osallisuutta edistäviä palveluita, joiden avulla väli vuoden voi käyttää hyödyksi omaa osaamistaan rikastaen ja arvokasta työkokemusta keräten. (Jyväskylän yliopisto 2017.) Esimerkkejä näistä palveluista ovat nuorille suunnattu työpajatoiminta, jonka tavoitteena on edistää nuorten koulutukseen pääsyä ja tukea elämännhallintataitojen

kehittymistä (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2018), sekä TE-palveluiden mahdollistamat erilaiset työkokeilut, joiden kautta nuorelle voi avautua väylä avoimille työmarkkinoille. Nuorisotakuu turvaa kaikille alle 25-vuotiaille työttömäksi työnhakijoiksi ilmoittautuneille koulutus-, työ- tai työllistymistä edistävän paikan kolmen kuukauden sisällä hakeutumisesta (Nuorisotakuu 2017). Palveluiden piiriin pääsemiseksi neuvonta-apua ja tukea tarjoavat esimerkiksi kuntien TE-palvelut tai nuorisotoimen työntekijät.

On kuitenkin havaittu, että ongelmaksi on muodostunut usean välivuoden kiertäeseen jäävät nuoret, joiden määrä Suomessa on kasvava (Kun koulu loppuu 2017). Hyvän suunnitelman ja sosiaalisen turvaverkoston puuttuessa nuori voi jäädä kovin yksin ja tuettujen palveluiden ulkopuolelle, jolloin siirtymä aikuisuuteen pitkittyy ja riski syrjäytyä kasvaa. Koulutuspoliittisesti onkin kiinnostava kysymys, että kuinka näitä jatko-opintojen ulkopuolelle jääviä nuoria ohjataan ja tuetaan välivuoden aikana keräämään henkistä pääomaa siten, ettei jatko-opintoihin tai työelämään siirtyminen pitkittyisi.

3.2 Tilastotietoa nuorista, opiskelusta ja opiskelemattomuudesta

Suomessa 15–19-vuotiaista nuorista 86 % oli koulutuksessa vuonna 2015, mikä on hieman OECD-maiden keskiarvoa korkeampi luku. Keväällä 2016 peruskoulun päättäneistä nuorista peräti 99,1 % haki jatko-opiskelemaan ja 97 % heistä sai koulupaikan elokuuhun mennessä. Kaikkiaan tuona vuonna ammatilliseen perustutkintoon 90 % ja lukiokoulutukseen 92 % hakeneista nuorista sai koulupaikan. (Nuorista Suomessa 2016, 31.) Peruskoulun jälkeen lähes jokainen siis hakeutuu jatko-opintoihin ja vastaanottaa toisen asteen koulupaikan samana vuonna. Kuitenkin opintojen ennenaikainen keskeytyminen, koulupudokkuus, on riski etenkin ammatillisessa perustutkinnossa, minkä 7,6 % lukuvuonna 2014–2015 keskeytti ilman jatkamista muiden opintojen parissa. (Tilastokeskus 2015.) Vuonna 2012 prosentuaalisesti eniten suoraan peruskoulun jälkeen tyhjän päälle jääneitä nuoria oli maassamme Päijät-Hämeessä, jossa 5,5 % nuorista oli jäänyt ilman peruskoulun jälkeistä ammattitutkintoa tai työpaikkaa (Kiseleff 2012).

Toisaalta kaikilla koulutusasteilla tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista 5,1 % oli lukuvuonna 2014–2015 keskeyttänyt opintonsa ilman, että olisi

suoraan jatkanut toiseen tutkintoon johtavaan koulutukseen. Miehet keskeyttivät opintonsa naisia useammin. (Tilastokeskus 2015.) Opintojen keskeyttämiseen ilman jatkosuunnitelmia liittyy kohonnut riski jäädä roikkumaan välitilaan ilman tutkintoa, jatko-opiskelusuunnitelmia tai työpaikkaa. Pelkkä koulupaikan saaminen ei siis luotettavasti kerro, että nuori tosiasiaassa suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon ja siirtyy työelämään. Keskimäärin ikäluokasta 10 000 nuorta, eli noin 15 %, jää kokonaan peruskoulututkinnon varaan. Tämä vaikeuttaa huomattavasti työelämään siirtymistä ja lisää riskiä syrjäytyä yhteiskunnan toiminnoista ja ikätovereista. (Nuorista Suomessa 2016, 31.)

Vuonna 2015 valmistuneista ylioppilaista 75 % hakeutui korkeakouluopintoihin, mutta vain 32 % jatkoi välittömästi seuraavana lukuvuonna tutkintotavoitteista opiskelua. Tämä jättää uusien ylioppilaiden ikäluokasta peräti 68 % jatko-opintojen ulkopuolelle, mikä on huomattava määrä nuoria väli vuoden pitäjiä vailla ammatillista tutkintoa. Näiden nuorten osuus valmistuneista ylioppilaista on kymmenessä vuodessa kasvanut 10 %. (Mts. 33.)

3.3 Väli vuosi nuoren kasvun ja kehityksen paikkana

Nuorisotyön tavoitteena on kasvattaa nuorista aktiivisia, hyvinvoivia kansalaisia tukemalla heidän kasvua ja itsenäistymistä sekä luomalla edellytyksiä osallisuuteen ja yhteiskunnassa toimimiseen (Nuorisolaki 21.12.2016/1285). Lain säättämiin periaatteisiin pohjautuvien hyvinvointia edistävien palveluiden on tavoitettava potentiaalisessa syrjäytymisvaarassa olevat nuoret, myös ohjauksen tarpeessa olevat väli vuoden pitäjät. Etsivät ja jalkautuvat nuorisotyöntekijät pyrkivät tavoittamaan näitä nuoria ja ohjaamaan heitä palveluiden piiriin. Ohjauksen, tuen ja työhönvalmennuksen tavoitteina on edesauttaa nuorten itsetuntoa, osallisuutta ja työelämäntaitojen kehittymistä tarjoamalla mielekästä toimintaa. Toisaalta oppivelvollisuuden suoritettuaan nuoren ollessa työelämän tai koulutuksen ulkopuolella, hänen oman vastuun ja aktiivisuuden merkitys väistämättä korostuvat tarjolla olevasta tuesta huolimatta.

Väli vuoden voi hyödyntää monin eri tavoin keräten työkokemusta ja uusia taitoja sekä pohtien ammatinvalintaa ja tulevaisuuden suuntaa. Avoimen korkeakoulutuksen kautta on mahdollista opiskella itseään kiinnostavan alan perusopintoja verkossa tai lähiopetuksessa. Avoin korkeakoulutus on nuorelle joustava ja edullinen vaihtoehto tutustua alaan ja pitää yllä opiskelurytmiään. Jo omaksuttu tieto voi auttaa valintakokeissa myöhemmin, ja riittävän suuri määrä suoritettuja opintopisteitä voi myös avata väylän tutkintoon johtavaan opiskelupaikkaan (Jyväskylän yliopisto 2017).

Suurin osa nuorista viettää väli vuotensa tekemällä töitä ja säästäen rahaa (Tilastokeskus 2009). Kerätty työkokemus on arvokas valtti myös myöhempää työllistymistä ajatellen, mutta työmarkkinoille pääsy ilman ammatillista tutkintoa voi olla haastavaa. Työ- ja elinkeinopalveluiden kautta on työttömänä työnhakijana mahdollista päästä osallistumaan eri aloille sijoittuviin työkokeiluihin. Mielenkiintoinen työssäolojakso itseään kiinnostavalla alalla on ainutlaatuinen tilaisuus kokeilla alaa käytännössä, ja antaa mahdollisuuden selkeyttää uramahdollisuuksia ja ammatinvalintaa (TE-palvelut 2017). Työpajoilla nuorella on mahdollisuus kehittää työelämäntaitojaan ja saada käytännön harjoittelun kautta tietoa alavaihtoehdoista, sekä yksilövalmennuksessa tukea tulevaisuudensuuntansa selvittämiseen. Työpajatoimintaa järjestetään yli 90 % Suomen kunnista, ja sen tulokset ovat olleet osallistujilleen positiivisia. Valmennettavat ovat kokeneet sosiaalista vahvistumista, opiskelu- ja työvalmiuksien kohentumista ja tavoitteellisuuden sekä itsetuntemuksen lisääntymistä. (Valtakunnallinen työpajayhdistys, 2018).

Kansainväliselle vapaaehtoistyöjaksolle osallistuminen on myös yksi keino hankkia työkokemusta väli vuoden aikana. Ulkomailla vietetty jakso kehittää nuorella sellaisia tietoja ja taitoja, jotka ovat yhä tärkeämpiä globalisoituvassa työelämässä: monikulttuurista osaamista, kielitaitoa ja joustavia yhteistyötaitoja (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 12–14). Vapaaehtoistyössä verkostoidutaan eri ammattiryhmien ja yhteiskuntaluokkien välillä, ja nämä kohtaamiset laajentavat nuoren ymmärrystä ja näkökulmia maailmasta ja uravaihtoehdoista.

Ulkomailla vietetty aika voi olla nuorelle monin tavoin hyödyllinen henkilökohtaisen kasvun kokemus. Konkreettisten taitojen lisäksi uudessa

kulttuuripiirissä toimiminen tuottaa henkistä ja sosiaalista pääomaa. Kansainvälisen työssäolojakson on todettu tukevan nuoren itsenäistymistä ja vahvistavan itsetuntoa (Opetushallitus 2014). Kokemusten mukaan vapaaehtoistyö ulkomailla tukee osallistujien positiivista minäkuvaa ja itsetuntemusta, ratkaisukeskeisyyttä ja rohkeutta. Se pakottaa nuoren pois omalta yksityiseltä mukavuusalueeltaan opettaen sitkeyttä, oma-aloitteisuutta ja yhteistyötaitoja (Lundström & Smeets 2014, 40–41).

Kansainvälisten nuorisovaihtojen poliittisena ja yhteiskunnallisena tavoitteena on kehittää pätevää työvoimaa ja vähentää nuorisotyöttömyyttä Euroopassa. Kansainvälistymisen hyödyt yksilölle ja yhteiskunnalle ovat kiistattomat. Esimerkiksi eurooppalaisen vertailututkimuksen mukaan Erasmus-vaihtoihin osallistuneiden vastavalmistuneiden nuorten työttömyysaste oli 23 % verrokkiryhmää alhaisempi ja työnkuva kansainvälisempi ja vastuullisempi. Tuetun nuorisovaihdon yhtenä tärkeänä kohderyhmänä ovatkin syrjäytymisvaarassa olevat nuoret, jotka voivat sen avulla kasvattaa osaamistaan ja itsetuntemustaan uusien haasteiden parissa. (Opetushallitus 2014.)

3.4 Välivuosi heikentävänä valintana

Siirtymävaiheet koulutusasteelta toiselle ja edelleen työelämään on todettu erityisen riskialttiiksi niin suomalaisissa kuin kansainvälisissäkin tutkimuksissa. Kriittisin vaihe sijoittuu perusasteen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheeseen, jolloin ammatillisen ohjauksen tarjoamisen tarve korostuu. (Suomen Akatemia 2016, 5.) Kun välivuotta pidetään heti peruskoulun jälkeen, riski välivuosien pitkittymiseen ja jatko-opintoihin siirtymiseen kasvaa. Pahimmillaan tämä voi johtaa työelämän ulkopuolelle jäämiseen ja nuoren myöhempään sosiaaliseen syrjäytymiseen. Suoraan peruskoulun jälkeiseen aikaan sijoittuvan välivuoden on osoitettu nostavan nuoren kynnystä hakeutua myöhemmin opiskelemaan ja toisaalta madaltavan kynnystä keskeyttää myöhemmin aloitetut opinnot. (Kiseleff 2012.)

Juuri lukiosta valmistuneiden nuorten kohdalla tällaista yhteyttä ei kuitenkaan ole havaittu. Välivuosi lukion ja korkeakouluopintojen välissä ei näytä vähentävän opiskelumotivaatiota, kunhan jatko-opinnot päästään aloittamaan.

Suoraan opiskelemaan siirtyvät nuoret kokevat kuitenkin olevansa sitoutuneempia opintoihinsa ja kyvykkäämpiä saavuttamaan tavoitteensa, mutta toisaalta myös stressaantuneempia opintojen aikana. Siirtyminen toiselta asteelta korkeakouluun on nuorelle haastava elämänvaihe oikeiden valintojen ja runsaiden vaihtoehtojen viidakossa, ja välivuoteen voidaan päätyä, kun halutaan välttyä vääriltä valinnoilta jatko-opintojen kannalta ja tarvitaan lisää aikaa tulevaisuuden pohtimiseen. Tilastojen valossa yksi välivuosi ei suoraan laske opiskeluintoa ja nuoren panostusta myöhempisiin opintoihin, mutta alttius jättää opinnot kesken näyttää kasvavan. (Tirronen 2015.)

Kahden tai useamman välivuoden pitäminen ennen korkeakouluopintoja sen sijaan voi heikentää nuoren motivaatiota ja suoriutumista opinnoistaan (mt.). Suomessa korkeakoulututkinnon loppuun suorittaminen vie OECD-maiden vertailussa pisimpään: jopa puolet korkeakoulun aloittavista on yli 23-vuotiaita. Usean välivuoden pitäminen voi viivästyttää siirtymää aikuisuuteen, työelämään ja taloudellisen itsenäisyyden alkamiseen. Riskinä on myös välivuoden aikainen pahoinvoinnin kehitys, jos nuori ei pääse yhteiskunnan tukipalveluiden piiriin ja haastamaan itseään mielekkäällä tekemisellä sekä arkirytmien ylläpidolla. Pahimmillaan epätietoinen vaihtoehtojen välissä ajelehtiminen kasautuu useaksi välivuodeksi ja nuori syrjäytyy kokonaan yhteiskunnan järjestelmistä ja ikätovereistaan. (Sierilä 2010.)

Hyötyäkseen välivuodestaan nuoret siis tarvitsevat ammatillisia neuvoja jo koulutuksensa aikana, sekä tukea hyvinvointia ja osallisuutta edistävien palveluiden piiriin pääsemiseksi. Yksilöllinen ohjaus ja tavoitteellisuuteen kannustaminen on tärkeää, jotta elämä koetaan merkitykselliseksi ja voidaan löytää hyödyllistä ja kehittävää tekemistä välivuoden aikana.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimustehtävä

Opinnäytetyössä tutkitaan nuorten kokemuksia kansainvälisestä vapaaehtoistyöjaksosta nuorten itsensä määrittelemänä. Tarkastelun kohteena ovat välivuoden aikana suoritettujen kansainvälisen vapaaehtoistyöjakson

mahdollisuudet nuoren kasvun, oppimisen, hyvinvoinnin ja ammatinvalinnan tukena. Tutkimus keskittyy vapaaehtoistyöhön osallistuneiden nuorten oppimiskokemuksiin ja mahdollisiin muutoksiin suhteessa itseensä, arvoihinsa, kykyihinsä ja tulevaisuudensuunnitelmiinsa. Miten välivuoden aikana suoritettu kansainvälinen vapaaehtoistyöjakso vaikuttaa nuoren tulevaisuudensuunnitelmiin ja -valintoihin? Muuttuvatko nuoren käsitykset itsestään tai maailmasta kokemuksen myötä?

Tulevaisuuden haaveisiin ja suunniteltuun työuraan vaikuttavat eittämättä monet tekijät. Voiko vapaaehtoistyön aikana tapahtua sellaista oppimista ja kasvua, mikä edesauttaa niiden suunnitelmien muodostamista ja toteuttamista? Voivatko kansainvälisyyden tarjoamat kokemukset tukea nuoren ammatinvalintaa? Tutkimuskysymykset muodostettiin Allardtin määrittelemiä hyvinvoinnin ulottuvuuksia mukailleen. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Selkeyttikö välivuoden aikainen kansainvälinen vapaaehtoistyöjakso nuoren tulevaisuudensuunnitelmia?
2. Millaisia oppimiskokemuksia nuoret itse kokevat kansainvälisen vapaaehtoistyön tuottaneen?
3. Miten välivuoden aikainen kansainvälinen vapaaehtoistyö voi edistää nuoren hyvinvointia?

Hyvinvointiin liittyy Allardtin (1976) mukaan aineellisia, sosiaalisia ja henkisiä perustarpeita, joiden tyydyttäminen toimii resurssina kokonaisvaltaisen elämänlaadun lisäämiseksi. Näistä ulottuvuuksista käsin pyrittiin arvioimaan välivuoden aikaisen kansainvälisen vapaaehtoiskokemuksen merkityksiä ja vaikutuksia nuorten elämässä. Ulottuvuudet on huomioitu sekä aineistonkeruuvaiheessa kysymyksenasetteluna että tulosten myöhemmässä analyysissä.

Selvityksen kohdejoukkona oli pääasiallisesti Allianssin Nuorisovaihdon organisoimaan kansainväliseen vapaaehtoistyöhön välivuotensa aikana osallistuneet nuoret. Tämän lisäksi kyselyyn ja teemahaastatteluihin osallistui myös joukko ihmisiä, jotka olivat lähteneet muita reittejä hyödyntäen ulkomaille vapaaehtoistöihin. Välivuoden pitäjät voivat tulla eri taustoista: osa saattaa olla jo valmistunut toisen asteen opinnoista ja päättänyt pitää

välivuoden ennen toivottua siirtymistä korkeakouluopiskeluun tai työelämään, kun taas toisilla opiskelut ovat syystä tai toisesta keskeytyneet. Yksilöiltä voi saada tietoa henkilökohtaisista kokemuksista ja niiden merkityksistä, ja niin muodostaa kuvaa kansainvälisen vapaaehtoistyön mahdollisuuksista välivuoden aikaisena työkaluna.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Kokemus on tässä tutkimuksessa keskeinen käsite, mutta subjektiivisen luonteensa takia kokemusmaailmaa on haastava mitata luotettavasti. Kokemukset ja niiden tulkinnan merkitykset ovat subjektiivisia ja intersubjektiivisia (Laine 2010), ja opinnäytetyössä yhdistettiin määrällisiä ja laadullisia tutkimusmenetelmiä, jotta saatiin laaja-alaisempi ja syvällisempi näkemys yksittäisten vapaaehtoisten kokemuksista. Monimenetelmäinen lähestymistapa toimii keinona saavuttaa laajempia näkökulmia tuloksiin ja voi lisätä tiedon kattavuutta ja luotettavuutta (Hirsjärvi & Hurme 2004, 38). Tutkimuksessa yhdistettiin kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä monipuolisemman ja varmemman tiedon saamiseksi. Menetelmiä käytettiin tutkimuksen eri vaiheissa täydentämään tietoa ja syventämään ymmärrystä nuorten kokemuksista. Pääasiallisena tutkimusotteena oli sähköisen kyselyn avulla oppimiskokemusten määrällinen selvittäminen ja analysointi. Myöhemmin kokemusten analyysiä syvennettiin laadullisilla teemahaastatteluilta. (Ks. Metsämuuronen 2000, 65).

Kyselytutkimus on hyvä keino saada ja mitata tietoa erilaisista moniulotteisista yhteiskunnallisista ilmiöistä ja ihmisten toiminnasta, kokemuksista, mielipiteistä ja asenteista. Siitä saadaan pääasiassa määrällistä tilastoitavaa tietoa, koska vaikka kysymykset esitetään sanallisesti ja lomake muistuttaa henkilökohtaista haastattelua, vastaukset analysoidaan lähinnä numeerisesti mittaamalla. (Vehkalahti 2008, 11–13.) Aineiston keräämiseen käytettiin Webropol-kyselyalustaa, jonka kautta tehtyyn kyselyyn (Liite 1) vastaaminen ei vaatinut tunnusten luomista tai muuta kirjautumista. Nettikyselyn avulla tietoa saadaan laajemmalla ihmisjoukolla pelkkiin teemahaastatteluihin tukeutumiseen verrattuna, ja varsinkin tämän opinnäytetyön kaltaisessa sosiaaliseen ilmiöön liittyvässä tutkimuksessa kysely on toimiva tiedonkeruumenetelmä (Alkula ym. 1994, 119–120). Kyselyn vastaajat

muodostavat otoksen suuremmasta kohderyhmästä, ja vastausten määrän ollessa suurempi, voidaan tietoa kerätä parhaimmillaan standardoidusti, koko kohderyhmää koskevaksi (Hirsjärvi ym. 2009, 193). Tutkimuksen kohdejoukkoa edustavia vastaajia ryhdyttiin tavoittelemaan Allianssin nuorisovaihdon välityksellä sähköpostitse ja sosiaalisen median sopivia kanavia hyödyntäen.

Kyselyn kysymykset laadittiin siten, että niiden avulla pyrittiin kartoittamaan vapaaehtoistyöhön osallistuneen nuoren oppimiskokemuksia, motivoivia tekijöitä ja elämäntilanteen kulkua ennen ja jälkeen osallistumisen. Kysymykset muotoiltiin ja vastauksia kerättiin niin, että niiden perusteella voitiin Allardtin (1976) hyvinvoinnin ulottuvuuksia hyödyntäen pohtia kansainvälisen vapaaehtoistyön vaikutuksia hyvinvointiin. Kyselyssä yhdistettiin suljettuja monivalintakysymyksiä, joiden valmiit vastausvaihtoehdot helpottavat analyysityötä, sekä avoimia kysymyksiä, joissa vastaaja pääsee kuvailemaan omin sanoin ainutlaatuisia oppimisen ja kasvun kokemuksiaan.

Nettikyselyn riskejä ovat muun muassa vastaajien vaihtelevat tilanteet vastaushetkellä, kohderyhmän tavoittaminen ja mahdollinen vastaamattomuus (Hirsjärvi ym. 2009, 195). Valmiin kyselyrungon ja sopivien vastausvaihtoehtojen muodostamiseksi on tärkeää perehtyä aiheeseen ja sitä koskevaan aiempaan tutkimustietoon. Tietoa jo ennalta kategorisoitiin ja luokiteltiin tutkimuksen kannalta edullisten vastausten saamiseksi vastaajien mielentilasta ja muista ulkopuolisista tekijöistä riippumatta. (Ks. Alkula ym. 1994, 120.) Kysymyksenasettelu ja vastausvaihtoehdot muotoiltiin yksiselitteisiksi ja järjesteltiin johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi.

Aluksi kyselyssä selvitettiin nuoren elämäntilanne ennen kansainväliseen vapaaehtoistyöhön lähtöä, kuten aiempi koulutustausta ja omat syyt välivuoden pitämiseksi. Näiden taustamuuttujien mittaaminen tehtiin suljetuin kysymyksin, mikä mahdollisti vastausten nopeamman ja vaivattomamman jaottelun luokkiin myöhemmässä analyysissä. Kansainväliseen vapaaehtoistyöhön osallistumiseen kannustaneet tekijät haluttiin selvittää, jotta voitiin tutkia vastaajien motivaatiota ja henkilökohtaisesti asetettujen tavoitteiden täyttymistä.

Seuraavaksi kysyttiin vapaaehtoisjakson aikaisesta työnkuvasta sekä sen aikaisista merkityksellisimmiksi koetuista oppimiskokemuksista omassa elämässä sekä maailmankuvan muodostamisesta ja sen muutoksista. Yksittäisiä tärkeimpiä kokemuksia selvitettiin avoimilla kysymyksillä, joissa vastaajat kuvailivat omin sanoin merkittävimpiä henkilökohtaisen kasvun paikkojaan ja elämyksiään. Erilaisten oppimiskokemusten tutkimiseen käytettiin monivalintakysymyksiä, joissa vastaajille esitettiin väittämiä kansainvälisen vapaaehtoistyön mahdollistamasta oppimisesta ja sen myöhemmistä vaikutuksista omassa elämässä.

Väittämät rakennettiin Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuuksien ympärille: niissä pureuduttiin vastaajan itsetuntoon ja -luottamukseen, omiin kykyihin ja taitoihin, sosiaalisiin suhteisiin sekä oman toiminnan laatuun.

Monivalintakysymyksillä pyydettiin myös kuvaamaan mahdollisia muutoksia omassa maailmankuvassa ja suhteessa muihin ihmisiin, kulttuureihin sekä ympäristöön. Lopuksi selvitettiin, kuinka pitkä aika kansainväliseen vapaaehtoistyöhön osallistumisesta on kulunut, sekä mikä on ollut nuoren myöhempi opiskelu- ja työllisyystilanne.

Kyselyn viimeisessä osiossa vastaajilla oli mahdollisuus halutessaan jättää yhteystietonsa, mikäli heitä olisi mahdollista haastatella vapaaehtoiskokemuksesta ja sen koetuista vaikutuksista lisää myöhemmin. Haastatteluun halukkaita vastaajia ilmoittautui yhdeksän henkilöä, joista neljä valikoitui tutkimuksen toisen vaiheen henkilökohtaiseen teemahaastatteluun. Kaikkia yhteystietonsa jättäneitä ei pystytty haastattelemaan aikataulun puitteissa, ja teemahaastatteluissa panostettiin määrän sijasta laatuun. Mahdollisimman kattavien ja monipuolisten vastausten saamiseksi teemahaastatteluihin valittiin sellaisia vastaajia, jotka olivat lähteneet keskenään erilaisista lähtökohdista maailmalle. Tämä mahdollisti analyysivaiheessa oppimiskokemusten mahdollisten eroavaisuuksien kattavamman vertailun, ja erilaiset lähtökohdat ovat kiinnostavia tutkimuskysymysten kannalta. Haastatteluun valikoituneilla oli myös kulunut keskenään eripituisia aikoja vapaaehtoistyöjaksoon osallistumisesta. Näin pystyttiin tutkimaan mahdollisia pidempiaikaisia ja myöhempiä vaikutuksia, ja voitiin havainnoida oppimiskokemusten muodostumista osaltaan

vapaaehtoistyöjakson aikana ja toisaalta vaikutuksia sieltä kotiutumisen jälkeen.

Kyselyvastausten keräämisen jälkeen maaliskuussa 2018 toteutettiin neljä puolistrukturoitua teemahaastattelua, joiden avulla syvennettiin ymmärrystä väli vuoden aikaisista oppimiskokemuksista vapaaehtoistyössä vieraassa kulttuuriympäristössä. Haastattelututkimus on erityisen hyvä aineistonkeruumenetelmä silloin, kun halutaan syvää, yksityiskohtaisempaa tietoa intiimeistä asioista, kuten tunteista ja kokemuksista (Metsämuuronen 2000, 40). Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit noudattavat tiettyjä ennalta määrättyjä teemoja, ja keskustelu etenee luonnollisesti, ilman etukäteen valittua kysymysjärjestystä tai -asettelua, joka toistuisi täsmällisesti jokaisen haastateltavan kohdalla. Jokainen teema-alue käydään läpi, mutta keskusteluaiheiden järjestys ja syvyys vaihtelevat yksilöllisesti haastateltavan mukaan. Haastattelijoilla on tilanteessa mukanaan ylös kirjoitettuja haastattelurunkoa mukailevia tukikysymyksiä hankalien hetkien varalle. Tukikysymykset täsmentävät yksilöllisesti etenevien haastattelujen aihepiirejä, ja niitä hyödyntäen varmistetaan yksityiskohtaisempien vastausten saaminen. (Eskola & Vastamäki 2001, 27.)

Haastattelurunko (Liite 2) tehtiin kyselytutkimuksen pohjalta, jotta saatiin kyselyssä jo määriteltyihin aihealueisiin syvempiä, yksilöllisempiä vastauksia sekä mahdollisuus kysyä tarvittaessa tarkempaa tietoa. Haastattelurunko sisältää aihepiirejä tarkentavia apukysymyksiä, jotka pilkkovat haastattelun teemaa pienempään, helpommin keskusteltavissa olevaan ja konkreettiseen muotoon. (Eskola & Vastamäki 2001, 36.) Teemahaastattelulle on tyypillistä, että haastattelukysymykset tarkentuvat vastaajaa myötäillen, ja niin saadaan tarkennuksia nimenomaan vastaajan mielestä merkityksellisimpiin asioihin (Hirsjärvi ym. 2007, 208).

Haastattelutilanteet tahdottiin toteuttaa mahdollisimman rennolla ilmapiirillä. Haastateltavia kannustettiin avoimilla kysymyksillä kertomaan vapaamuotoisesti omasta vapaaehtoiskokemuksestaan. Tietty epämuodollisuus ja haastateltavan kokemusmaailmaa lähelle tuleminen, esimerkiksi kielenkäyttöä huomioiden, herättää luottamusta ja voi rohkaista haastateltavia kuvailemaan henkilökohtaisia kokemuksiaan, tunteitaan ja

ajatuksiaan monipuolisemmin sekä vähentää haastateltavan erillisen motivoinnin tarvetta. (Mt.) Haastattelutilanteet sujuivatkin luontevan keskustelun ympärille rakentuen vaivattomasti, ja useat haastateltavat kertoivat lopuksi kokemuksen muistelun ja pohdiskelun tuntuneen mukavalta itsereflektiolta.

Teemahaastatteluilla kerätyn aineiston ensimmäinen työstämisvaihe oli puhtaaksikirjoitus. Litteroinnin jälkeen kunkin haastattelun kirjallinen aineisto luokiteltiin erikseen eri teemoja käsitteleviksi kokonaisuuksiksi, jonka jälkeen eritellyt aineistot yhdistettiin kyseisten teemojen alle. (Ks. Eskola & Vastamäki 2001, 41.) Luokittelu tapahtui tutkimusongelmaan olennaisesti liittyvien teemojen ja Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuuksien pohjalta, ja aineiston luokittelun jälkeen oli helpompi nostaa kokemusten merkitykset esiin ja tulkita niitä teemoittain. Haastattelumateriaalia saatiin runsaasti ja monipuolisesti.

4.3 Luotettavuuden arviointia

Allianssin nuorisovaihdon yhteyshenkilö lähetti sähköpostitse linkin kyselyyn oman postituslistansa kautta noin sadalle kansainvälisissä vapaaehtoistöissä olleelle. Tämän lisäksi kysely jaettiin Allianssin nuorisovaihtoon jo aiemmin osallistuneille tarkoitetussa suljetussa Facebook-ryhmässä, jossa se tavoitti 127 kansainväliseen nuorisovaihtoon osallistunutta nuorta. Heistä suuri osa sai linkin myös sähköpostituslistan välityksellä. Lisäksi kyselyä jaettiin erilaisten kansainvälisyyteen liittyvien Facebook-ryhmien välityksellä, kuitenkin vasta kun ensin yksityisviestillä varmistuttiin potentiaalisen vastaajan kuulumisesta tutkimuksen kohderyhmään, eli välivuoden aikana kansainvälisellä vapaaehtoistyöjaksolla olleisiin. Vastauksia kyselyyn kerättiin helmikuussa 2018 ja niitä saatiin yhteensä 22 kappaletta.

Kaikki Allianssin Nuorisovaihdon postituslistalla ja aktiiviryhmässä olevat henkilöt eivät ole osallistuneet kansainväliseen vapaaehtoistyöjakssoon nimenomaan välivuotensa aikana eivätkä siten kuulu tutkimuksen perusjoukkoon, mikä on huomioitava otoksen kokoa ja vastaajakatoa arvioidessa. Tutkimuksen kohderyhmä oli melko tarkkaan määritelty ja rajattu tutkimuskysymysten pohjalta. Kohdejoukkomme määrittely rajasi merkittävän osan Allianssin Nuorisovaihdon vapaaehtoistyöjaksolle osallistuneista nuorista

ulos, mikä lienee vaikuttanut otoskoon pienuuteen. Avointen kysymysten vastauksista voi kuitenkin päätellä, että vastaajat käyttivät aikaa kyselyn täyttämiseen ja pohtivat vastauksiaan huolellisesti.

Melko pieni otos ei anna kovin hyviä mahdollisuuksia tulosten laajempaan yleistämiseen, mutta kohderyhmänä olivatkin vain juuri välivuoden aikana kansainväliseen vapaaehtoistyöhön osallistuneet nuoret, joita on huomattavasti vähemmän kuin nuorisovaihtoon yleisesti osallistuneita. Kerätty 22 vastaajan otos tarjosi näkemyksiä kansainvälisen vapaaehtoistyöjakson potentiaaleista välivuoden aikaisena työkaluna. Kaikki vastaajat olivat naisia, ja heistä suurin osa oli ulkomaille lähtiessään 19–23-vuotiaita. Allianssin nuorisovaihtoon osallistujista noin 80 % on naisia ja suurin osa 18–25-vuotiaita, joten kyselyn vastaajat edustivat melko hyvin yleisempää joukkoa. Yhdeksällä vapaaehtoistyöhön lähteneellä oli jo ammatillinen tutkinto suoritettuna aiemmin, ja kaksi vietti välivuotta keskellä tutkinnon opiskelua. Loput yksitoista vastaajaa lähtivät vapaaehtoistöihin vailla ammatillista pätevyyttä.

Kysely muodostettiin tutkimuskysymyksiä ja Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuuksia mukaillen, ja kerätty aineisto saatiin melko selkeästi jaoteltua niiden mukaisiin teemoihin. Webropol-sivuston ominaisuuksia hyödyntäen pystyttiin analysoimaan aineistoa eri näkökulmista, esimerkiksi vertailemaan lukiosta tai ammattikoulusta valmistuneiden nuorten kansainväliseen vapaaehtoistyöhön lähtemisen motiiveja ja kokemuksen mahdollistamia oppimiskokemuksia. Näin pystyimme tuottamaan laadultaan monipuolisempaa tietoa pienestäkin otannasta.

Teemahaastatteluista kolme toteutettiin henkilökohtaisilla tapaamisilla ja neljäs haastattelu videopuhelun välityksellä, ja kaikki haastattelukeskustelut äänitettiin puhelimella. Etukäteen selvitettiin joitain haastateltavien erityispiirteitä, kuten ikä, vapaaehtoistyöjaksosta kulunut aika ja se, mitä kautta vapaaehtoistöihin lähdettiin. Näiden tietojen avulla pystyttiin valikoimaan haastateltavat niin, että saatiin monipuolinen ja tutkimuksen kannalta hedelmällinen joukko haastateltavia. Eri lähtökohdat antaisivat kenties erilaista tietoa välivuoden aikaisen kansainvälisen vapaaehtoistyön tuottamasta oppimisesta ja kasvusta. Teemahaastatteluun valikoituneista yksi lähti Allianssin nuorisovaihdon kautta maailmalle, yksi seurakunnan

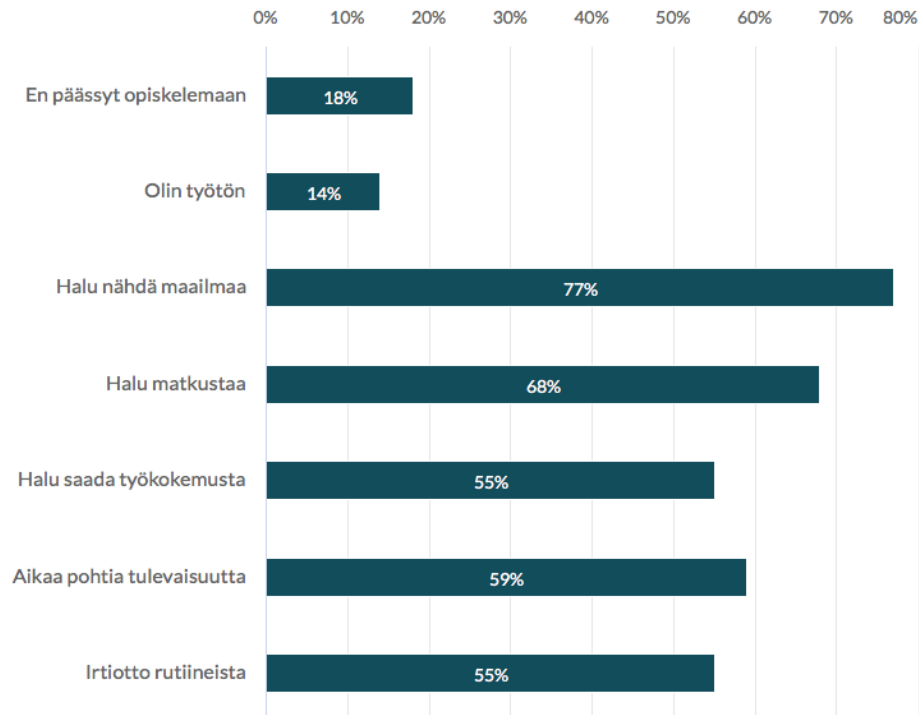
tukemana, yksi hosteljobs.net-sivuston välittämänä ja yksi täysin omin neuvoin. Haastateltavien ikäjakauma oli 19–31 vuotta ja vapaaehtoistyöjaksosta oli heillä kulunut lyhyimmillään 6 kuukautta ja pisimmillään 12 vuotta.

5 KYSELYN JA TEEMAHAASTATTELUIDEN TULOKSET JA ANALYYSI

5.1 Motivaatio ja tulevaisuudensuunnitelmien selkeytyminen

Systä välivuoden pitämiseen ylivoimaisesti suurimmaksi yksittäiseksi tekijäksi tutkimukseen osallistuneiden kesken nousee halu päästä näkemään maailmaa ja matkustaa. 13 vastaajaa kertoo tarvinneensa tuolloin aikaa pohtia tulevaisuutta ja lähes yhtä moni kaipasi irtiotta oman arkensa rutiineista. Tämä kuuluu vahvasti osaksi nuoruuden kehitysvaihetta, jolloin itsenäistyvä nuori viettää tyypillisesti jopa vuosia erilaisia vaihtoehtoja tutkien, hakemalla omaa elämänsuuntaansa. Matkustelu, monenlaisten ihmisten ja erilaisten maailmojen ja todellisuuksien kohtaaminen kehittää nuoren sosiaalisia valmiuksia ja kasvattaa käsitystä ihmisen omasta yksilöllisyydestä. Oman paikkansa etsiminen yhteiskunnassa ja erityisesti oman minäkuvan selkeyttäminen haaveilun, työpaikka- ja opiskelukokeilujen sekä matkustelun kautta kuuluu olennaisesti tähän nuoruuden etsikkoaikaan, jolloin oma maailmankatsomus, arvoperusta ja itseys jäsentyvät ympäristön sisäistämisen ja kokemuksellisen oppimisen kautta. (Dunderfelt 1991, 86–89.) Tämä itsensä ja maailmankuvan testaus ja jäsentely edeltävät yksilön aikuisuuden jäsentymisen vaihetta, jolloin oma paikka yhteiskunnassa ja sosiaalisissa ryhmissä muotoutuu. Omien vahvuuksien tavoitteellisella etsimisellä ja niiden löytämisellä voi olla pitkäaikaisiakin positiivisia seurauksia elintason ja itsensä toteuttamisen näkökulmasta.

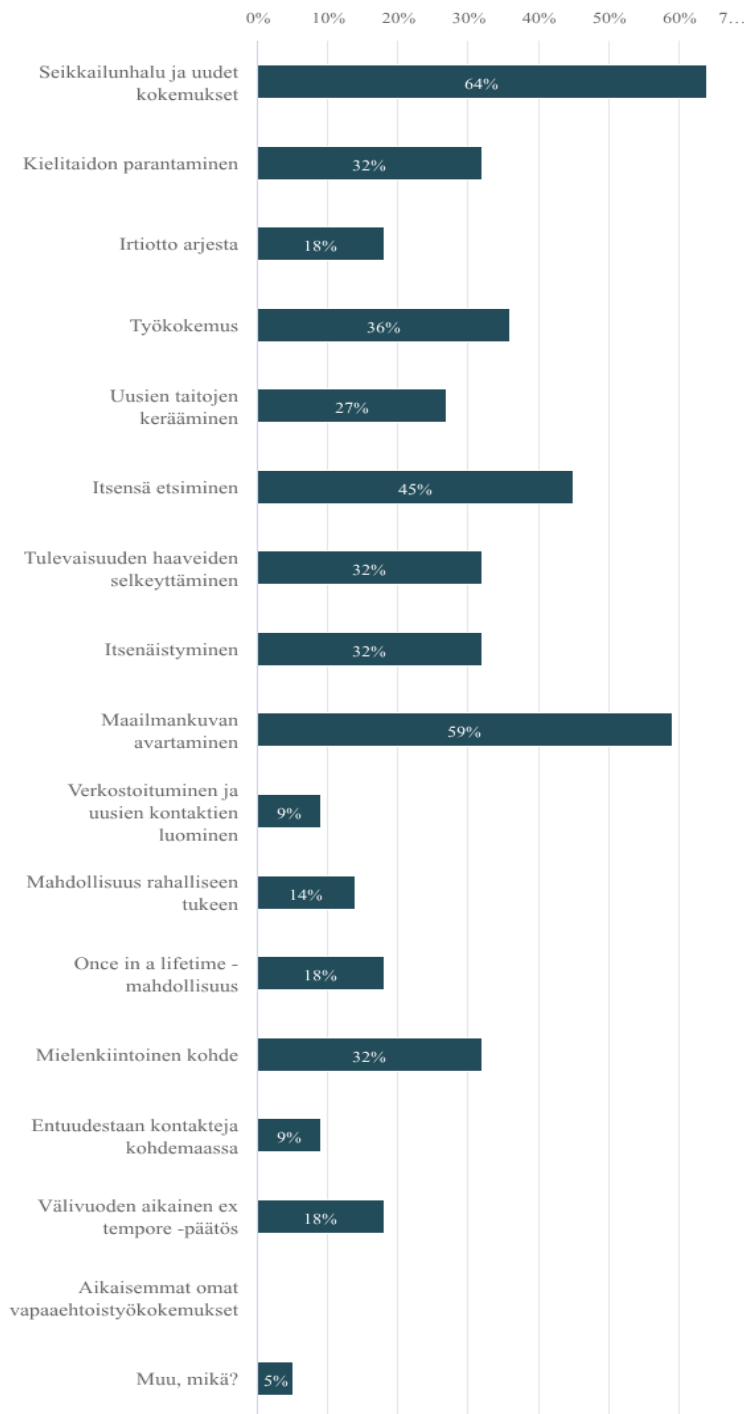
Kuvan 2 diagrammissa näkyy kyselyssä saadut vastaukset välivuoden viettösyihin.

Kuva 2. Mistä syystä päädyit viettämään välivuotta?

Vain neljä vastaajaa lähti kansainvälisiin vapaaehtoistöihin koska ei saanut opiskelupaikkaa ja kolme vastaajaa kertoi olleensa työttömiä. Muille välivuosi vaikutti olevan ensisijainen, suunniteltu vaihtoehto, jolta haettiin uusia kokemuksia, vapaudentunnetta ja perspektiiviä. Neljä vastaajaa suoritti vapaaehtoistyöjakson Afrikassa, kaksi Pohjois- tai Etelä-Amerikassa, yksi Aasiassa ja loput 15 Euroopassa.

Kyselyssä kysyttiin motivaatiota kansainväliseen vapaaehtoistyöhön hakeutumiseen. Selkeästi suurimpina motivoivina tekijöinä oli seikkailunhalu ja maailmankuvan avartaminen, mutta myös esimerkiksi itsensä etsiminen, työkokemuksen saaminen, kielitaidon parantaminen ja kohteen mielenkiintoisuus koettiin tärkeiksi motivaatiotekijöiksi. Nuoruuden ikävaiheeseen kuuluva oman itsensä ja maailmankuvan etsintä siis korostuu, mutta kansainvälisen vapaaehtoistyön toivotaan myös tuovan niin sanottuja ”kovia taitoja”, kuten kohentunutta kielitaitoa ja uudenlaista työkokemusta. Uudet työelämätaidot tukevat fyysis-aineellistakin hyvinvointia elintason kautta. Kuvasta 3 näkee kyselyyn saadut vastaukset lähtömotivaatiosta kysyttäessä.

Kuva 3. Mitkä asiat motivoivat sinua hakeutumaan kansainväliseen vapaaehtoistyöhön?

Kansainväliseen vapaaehtoistyöjaksoon osallistumiseen näyttävät motivoineen hieman eri tekijät jo ammatillisen tutkinnon hankkineiden ja yhä koulutusalaansa pohtivien nuorien välillä. Puolet kyselyyn vastanneista, 11 henkilöä, oli ilman ammatillista tutkintoa tai tiedossa olevaa koulupaikkaa osallistuessaan kansainväliseen vapaaehtoistyöhön. Heillä oli taustallaan joko peruskoulu tai lukio, ja nuorisovaihtoon lähtiessään he olivat 19–21-vuotiaita. Tässä joukossa suurimmiksi syiksi välivuoden pitämiselle osoittautuivat halu matkustaa ja nähdä maailmaa (69 %), halu saada lisää työkokemusta, ja halu

saada lisää aikaa oman tulevaisuuden pohtimiseen (55 %). Ilman ammattia lähteneistä kolmasosa oli päätenyt väliuudelleen, koska ei ollut saanut hakemaansa opiskelupaikkaa sinä vuonna.

Lopuista yhdestätoista vastaajasta yhdeksän oli jo suorittanut ammatillisen tutkinnon ammattikoulussa tai ammattikorkeakoulussa. Kaksi vastaajaa piti väliuudta kesken yliopisto-opiskelujensa. Nämä kaksi kaipasivat irtiotta rutineistaan ja lisää työkokemusta (55 %) matkustushalun lisäksi. Jo jonkun ammatittutkinnon suorittaneita nuoria motivoi ennen kaikkea kielitaidon parantaminen (55 %), työkokemus (45 %) ja irtiotto arjesta (27 %). Ammatittutkinnon suorittaneet tavoittelivat myös verkostoitumista ja työelämätaitoja.

Seikkailunhalu, uusien kokemusten ja taitojen hankkiminen sekä maailmankuvan avartaminen nousivat tärkeiksi lähtöön vaikuttaneiksi tekijöiksi kaikkien kyselyyn vastanneiden kesken. Ilman ammatillista tutkintoa lähteneitä motivoi selvästi enemmän itsensä etsiminen (55 %) ja itsenäistyminen (55 %). Esimerkiksi kielitaidon parantaminen ja irtiotto arkielämästä motivoi vain yhtä vastaajaa tässä ryhmässä. Tämä oman paikkansa ja minuuden jäsentämisen tarve, joka Dunderfeltin mukaan (1991, 80) on nuoruuden elämänvaiheen tärkeimpiä kehitystehtäviä, näyttää siis korostuneen niillä nuorilla, joilla ei ollut vielä ammatillista tutkintoa taustallaan ja joiden opiskelualan valinta saattoi olla vielä edessä. Kolmasosa ammatittomista myös toivoi tulevaisuuden haaveidensa selkeytymistä kansainvälisen vapaaehtoistyön aikana. Tästä ryhmästä 60 % kertoo ammatinvalintansa selkeytyneen paljon tai melko paljon kokemuksen myötä, ja yli 70 % toteaa tulevaisuudensuunnitelmiansa selkeytyneen. Heistä 55 % opiskelee nyt ammattiin johtavassa koulutuksessa ja 45 % työskentelee kokopäiväisesti.

Myös jo ammatillisen tutkinnon suorittaneet vapaaehtoistyöntekijät kertovat ammatinvalintansa selkeytyneen paljon tai melko paljon lähes puolessa tapauksista. Tulevaisuudensuunnitelmiansa selkeyttä sai hyvin paljon lähes 30 % ja melko paljon 20 % ammatillisen tutkinnon suorittaneista. Osallistuminen yhteiskunnallisiin asioihin ja tunne omasta aktiivisuudesta on kasvanut paljon tai melko paljon yli puolella kaikista vastaajista.

Kaikista vastaajista siis 50 % kertoo ammatinvalintansa selkeytyneen paljon tai melko paljon kokemuksen myötä. Kaikkiaan kolmasosa lähteneistä toivoi saavansa selkeyttä tulevaisuuden haaveilleen, ja 72 % kertoo tulevaisuudensuunnitelmiansa selkeytyneen jonkin verran, paljon tai melko paljon. Aiempien oppimiskokemusten, ja niiden kautta rakentuneen minäkäsityksen on todettu ohjaavan koulutusvalintaa sitä kautta, että ihmiset tapaavat pyrkiä alalle, johon tuntevat sopivansa koettujen vahvuuksiensa ja henkilökohtaisten ominaisuuksiensa puolesta. Käsitys omasta itsestään ja vahvuuksistaan oppijana ei rakennu yksinomaan koulumaailmasta saatujen kokemuksen perusteella, vaan se muokkaantuu myös ulkopuolisissa olosuhteissa, kuten ihmissuhteissa ja vapaa-ajan toiminnoissa. Minäkäsitys siis suuntaa koulutusvalintaa, mutta sitä ohjaa myös saadut mielikuvat ja kokemukset tietyistä aloista, niiden vaatimuksista, sisällöistä ja siitä, kuinka hyvin henkilökohtaiset ominaisuudet koetaan soveltuviksi kullekin alalle. (Houtsonen ym. 2000, 9–11, 38–40). Positiiviset kokemukset ulkomailla vapaaehtoisena työskentelystä voivat siis avartaa näkemyksiä eri ammattialoista, ja sitä kautta saadun harjoituksen voidaan ajatella vaikuttavan ammatillisen identiteetin suunnan kehittymiseen. Itseään etsimään lähti 45 % osallistujista ja yli 80 % kertoo tuntevansa itsensä todella paljon paremmin kokemuksen myötä.

Haastateltavilta kysyimme yksityiskohtaisemmin kansainvälisiin vapaaehtoistöihin lähtemisen syitä ja sitä, miten kokemus niihin vastasi. Kysyimme myös mahdollisista vaikutuksista tulevaisuudensuunnitelmien muodostamiseen tai ammatinvalintaan. Kaikki haastateltavat kokivat vapaaehtoistyöjakson auttaneen varsinkin oman alan löytymisessä.

”Valitsemaan ala, ainakin. Kyllähän ne sosiaaliset taidot on siinä valinta- tai haastattelutilanteessa, mut niinku ehkä hakeutumaan opiskelemaan, niin joo. Ihmisläheinen ala varmistui.”

”Opiskelupaikan saaminen sen kannalta et mä löysin sellaisen paikan ja alan mikä mua kiinnostaa.”

Haastatteluista ilmeni myös, että tulevaisuudensuunnitelmien ja ammatinvalinnan selkeytyminen ei välttämättä tapahtunut välittömästi. Yksi vastaajista oli palannut vapaaehtoistöistä vasta puoli vuotta ennen haastattelua, eikä ollut vielä päässyt opiskelemaan kiinnostavaa alaa, mutta

oli vapaaehtoistyöjakson aikana löytänyt itseään kiinnostavan aiheen ja oli nyt valmistautumassa yliopiston pääsykokeisiin. Kokemuksen tuottaman oppimisen, tunteiden ja merkitysten jäsentely voi olla pitkäaikainen prosessi, jonka myötä kokemuksen vaikutukset saavat merkityksen myöhemmin henkilökohtaisessa elämässä. Kokemuksellisessa ja toiminnallisessa oppimisessa uusien kokemusten tuottamat myönteiset tai kielteiset elämykset syntyvät melko välittömästi, mutta juuri kokemuksen jäsentely ja merkityksenanto ovat niitä oppimista tuottavia prosesseja, joiden kautta kokemuksen vaikutukset voivat realisoitua myöhemmässä elämässä. Oppimiskokemukset voivat tulla todelliseksi vasta jonkin ajan kuluttua itse kokemuksesta, koska jäsentely ja merkityksenanto ovat henkilökohtaisia prosesseja. (Keskinen 2015, 12–14.)

”On sellasii tosi niinkun puheenaiheita mist aina puhuu matkailijoiden kaa niin kieli on aika usein yks niistä, niin mä puhuin tosi paljon kielestä siel olevien tyyppien kanssa, ja se jotenki aina tuli esiin ja sit mä tykkään suomen kielestä tosi paljon niin jotenki se et miten puhuttiin et miten niinku suomi eroaa ja miten suomi ja unkari eroo niin paljon kaikist muista kielistä. Ni siit tuli tosi usein puhetta, niin se tavallaan vahvasti kans sitä et haluun opiskella suomen kieltä, en mä ees hakenu sinne viime keväänä et mä en aikonukaan, mut jotenki sen jälkeen tuli sellai et okei mä haluun, muo kiinnostaa ne kieliasiat paljon ja suomen kieli.”

Väli vuoden pitämisessä on kuitenkin riskinä se, että väli vuodet jatkuvat suunniteltua pitempään, viivästyttäen varsinaiseen työelämään siirtymistä (Kun koulu loppuu 2017). Matkustellessa koettu vapaus ja itseensä ja maailmaan tutustuminen voivat viedä mennessään, ja toisaalta se kuuluukin eräällä tavalla nuoruuden ikävaiheeseen. Vapaaehtoistöitä tekemällä voi kuitenkin useammankin vuoden ajan tehdä hyödyllisiä asioita ja oppia uutta kokemusten kautta. Eräs haastateltavista oli päättänyt pitämään useamman väli vuoden ennen hakeutumistaan oman alansa pariin. Kansainvälinen työkokemus nähtiin kuitenkin yksinomaan positiivisena asiana myöhemmässä työelämässä, osaltaan ulkomailla vietetyn ajan tuoman henkisen kasvun ja sosiaalisen joustavuuden myötä.

”Se ei sit jäänyt siihen yhteen vuoteen, vaik alun perin lähdin vaan väli vuodelle, mut en sit kuitenkaa, se venyi sitten useammalla vuodella. – – Vuoden aikana sitä ymmärtää miten paljon on

mahdollisuuksia, niin siinä on vaara et saa jotkut ihmiset hämilleen et mistä nyt sit tietää mitä haluan tehdä ja mitä pitäis elämässä tehdä, Liikaa vaihtoehtoja. Et sit ei osaa päättää. – – Siis, jokaisessa työpaikassa ja koulussa, missä tahansa, se on noussut esille se mun ulkomailla olo, ja siitä on tullut vastaan pelkästään hyvää, siis pelkästään positiivista palautetta.”

Vapaaehtoistyöjaksolta palaamisen jälkeen olisi hyvä pitää jonkinlainen refleктоiva lopetus, jossa nuori voi pohtia oppimaansa ja jäsenellä kokemaansa peilaten sitä tuleviin tavoitteisiinsa. Välivuosien pitkittymisen ehkäiseminen on koulutuspoliittisesti ajankohtainen tavoite (OKM 2017), ja tällaisen reflektion mahdollistaminen voisi ennaltaehkäistä ”ajelehtimisajan” pitkittymistä ja valmistaa nuorta siirtymään seuraavaan elämänvaiheeseen ja tarttumaan tulevaisuuden haasteisiin.

5.2 Henkilökohtaiset oppimiskokemukset

Oppimista vieraassa kulttuurissa voi tapahtua minäkuvan kehityksen, rohkeuden ja itsevarmuuden kasvamisen ja uusien sosiaalisten taitojen osalta. Uudessa kulttuurissa toimiminen ja siellä saatu työkokemus voivat opettaa monenlaisia uusia taitoja, työelämän osaamista sekä laajemmin avartaa nuoren maailmankuvaa ja näkemyksiä kulttuurien välisen vuorovaikutuksen kautta. (Lundström & Smeets 2014, 40.)

Sekä omat henkilökohtaiset kasvukokemukset että maailmankuvan avartuminen koettiin tärkeimmiksi oppimiskokemuksiksi. Kyselyssä kysyttiin tärkeintä vapaaehtoistyöjakson aikana opittua asiaa avoimella tekstikentällä. Itseluottamuksen, itsevarmuuden ja itsenäistymisen kasvamisen mainitsi kymmenen vastaajaa ja ajattelutavan laajentumisen neljä vastaajaa. Maailmankuvan koettiin kehittyneen varsinkin kulttuurien moninaisuuden ja ihmisten erilaisuuden ja toisaalta samanlaisuuden ymmärtämisessä ja solidaarisuudessa. Myös kielitaidon ja työelämätaitojen kehittyminen koettiin tärkeiksi oppimiskokemuksiksi. Tässä joitain yksityiskohtaisempia kommentteja maailmankuvan kehittymisestä.

”Että olemme ihan samanlaisia ihmisiä kotimaistamme ja taustoistamme huolimatta. Luulin tienneeni tämän jo ennen vapaaehtoisvuottani, mutta sen aikana näin ja ymmärsin asian myös aivan konkreettisesti.”

”Luottamus omaan itseen ja asioiden järjestymiseen täysin uusissa ja erilaisissa tilanteissa. Myös kulttuurit ylittävä yhteistyö oli upea kokemus ja antoi uskoa siitä, että ihmiskunta saattaisi kyetä työskentelemään yhdessä paremman tulevaisuuden eteen.”

”Kielitaidon kohentuminen. Jakson puolivälissä huomasin miten paljon paremmin ymmärrän kieltä ja tunne oli mahtava.”

”Että täytyy luottaa itseensä ja elämään, elämä kantaa ja kaikesta selviää! Opin ajattelemaan asioita laajemmin.”

”Vapaaehtoistyö muutti jotain suuresti maailmankuvassa laajentamalla sitä ja lisäsi ymmärrystä itsestänikin. Henkinen kasvu siis?”

Kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärtäminen, monikulttuurinen dialogisuus ja erilaisuuden arvostaminen ovat maailmanlaajuisen liikkuvuuden ja maahanmuuton lisääntyessä yhä ajankohtaisempia ja tärkeämpiä taitoja. Globalisaation mukana kulttuurien välinen vuoropuhelu yleistyy entisestään, ja koulutusjärjestelmäkkin pyrkii vastaamaan sen luomiin haasteisiin. Teollisuusmaissa tapahtuvan ikärakenteen muutoksen myötä lisää työvoimaa kaivataan, ja työperäinen maahanmuutto tarjoaa siihen ratkaisun. Ulkomailta suoritettujen vapaaehtoistyöjakson myötä saadut monikulttuuriset oppimiskokemukset tukevat yksilön valmiuksia kulttuurien väliseen vuoropuheluun, joten kansainvälinen vapaaehtoistyö on kansainvälisyyskasvatuksenkin näkökulmasta hedelmällistä. (Myllymäki 2004, 7–8.)

Kyselyyn vastanneista yhteensä 15 mainitsi uudet ystävät, erilaiset ihmiset, yhteisön tai tuntemattomien vieraanvaraisuuden ja ystävällisyyden parhaana kokemuksenaan. Kyselyyn vastaajista yksi ei osannut sanoa, mutta loput 21 kokivat sosiaalisten taitojensa kehittyneen vapaaehtoistyöjakson aikana joko melko paljon tai paljon. Nämä vapaaehtoistyöjakson aikaiset kokemukset tukevat yhteisyyden tunnetta ja täydentävät koettua hyvinvointia. Allardtin hyvinvointiteorian sosiaaliseen ulottuvuuteen sisältyy solidaarisuus, kunnioitus ja vastavuoroinen kommunikaatio (1976, 45), jotka tähän tutkimukseen osallistuneiden nuorten kokemusten mukaan ovat kehittyneet kokemuksen myötä.

Myös teemahaastatteluissa korostui maailmankuvan avartuminen erilaisuudesta oppimisen, sen ymmärtämisen ja arvostamisen kautta. Haastatellut kertoivat oppineensa paljon siitä, miten erilaisia ihmisten tarinat voivat olla, ja kuinka heidän kanssaan voi silti keskustella ja viettää aikaa samalla tavalla kuin kenen tahansa muun. Erilaisten ihmisten, todellisuuksien ja ongelmien kohtaaminen kehittää empatiakykyä ja on tiiviisti yhteydessä vastavuoroisten ihmissuhteiden muodostamiseen ja niissä toimimiseen (Aaltola & Keto 2017, 19–20). Erilaisuuden ymmärtäminen ja myötäelämisen taito voivat siten vahvistaa yksilön ja hänen yhteisöjensä sosiaalista hyvinvointia.

”Oli jotenki tosi mielenkiintost keskustella niin eri konteksteist tulevien ihmisten kanssa joil oli niin erilaiset arvot, mut niinku kumminkin se oli tosi hauskaa, kyllä siinä silleen tavallaan alko ymmärtää erilaisuutta aika eri tavalla.”

”Pitkällä aikavälillä maailmankuvaani rikastuttanut kokemus. Laittaa kohtaamaan globaaleja kysymyksiä ja näkökulmia niihin, sellaista käytännön syvyyttä oon saanu.”

”Maailmankuvan avartuminen oli tärkein oppimiskokemus. Empatiakyky ainakin ja maailman moninaisuus.”

Maailman moninaisten ilmiöiden ja kulttuuritaustojen ymmärtäminen ovat keskeisiä taitoja kulttuurienvälisessä toiminnassa. Tämän näkökannan sisäistäminen kansainvälisen toiminnan myötä on kysyttyä osaamista modernissa työelämässä, jossa painotetaan juuri laaja-alaisen ajattelun ja näkökulmien vaihtamisen taitoa (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 14). Näkökulmien vaihtaminen ja niiden yhdistely luovasti ja ennakkoluulottomasti yhteistyössä ja ongelmanratkaisussa ovat myös uuden opetussuunnitelman mukaan tärkeitä tulevaisuudentaitoja (Opintopolku 2014), joten kansainvälisyyden mahdollistamat globaalit valmiudet, kasvukokemukset ja kulttuurinen osaaminen ovat varmasti hyödyllisiä taitoja myös kansainväliseen vapaaehtoistyöhön osallistuneiden nuorten tulevaisuuden kannalta.

Ilman ammatillista tutkintoa kansainväliseen vapaaehtoistyöhön osallistuneet tavoittelivat välivuotensa aikana erityisen paljon mahdollisuutta itsenäistymiseen ja itseensä syvällisemmin tutustumiseen. Tutkimukseen osallistuneista jokainen kertoo saaneensa enemmän itsevarmuutta

kokemuksen myötä. Yhtä ilman ammattia lähtenyttä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki myös kokevat kasvaneensa oma-aloitteisemmaksi ja 70 % ilman ammattia lähteneistä kasvaneensa päämäärätietoisemmaksi ihmiseksi. Kaikista vastanneista 80 % kertoo tuntevansa itsensä paljon paremmin kansainvälisen vapaaehtoistyöjakson vaikutuksesta. Itsetuntemus on perusluonteeltaan subjektiivinen piirre, joka inhimillisen kasvun ja henkisen kehityksen kokemusten kautta voi syventää oman elämän merkityksellisyyttä, arvomaailmaa ja minäkäsitystä (Dunderfelt 2009, 18–26).

Ammattitutkinnon jo suorittaneet vapaaehtoiset kertovat myös saaneensa sitä mitä lähtivät etsimään: yli 80 % kertoo kielitaitonsa kohentuneen merkittävästi sekä luoneensa uusia verkostoja vapaaehtoistyöjakso aikana, ja noin 70 % kertoo työelämäntaitojensa sekä yhteistyötaitojensa kehittyneen paljon.

Yksin pärjääminen ja omien rajojen ylittäminen näyttävät toimineen merkittävänä kasvunpaikkana nuorille vapaaehtoistyöntekijöille.

Haastateltavat kuvasivat itsestään oppimisen, ja oman kasvun ja kehityksen havainnoinnin kokemuksia tärkeiksi. Itsevarmuus kasvoi kaikilla, varsinkin niillä jotka olivat lähteneet itsenäisemmin, ilman suuren järjestön taustatukea. Itseluottamus, itsenäisyyden tunne ja ”mä pärjään kyllä” -fiilis korostuvat varsinkin tilanteissa, joissa nuori kohtaa uusia haasteita ja selviytyy niistä ilman ulkopuolista tukea, tai löytää tuen ja ratkaisut ongelmatilanteisiin omin neuvoin.

”Ulkomailla mut heitettiin vapauteen, ja tavallaan oli yksin, niin sitä omaa arkea ja elämäänsä oli pakko hallita. Oppia hallitsemaan. Ei ollut sellaista tukiverkostoa kuin Suomessa. Siitä on kyllä ollut myöhemmin apua.”

Kokemuksellisen oppimisen ydinkäsityksiin kuuluu, että yksilö joutuu turvautumaan henkisiin resursseihin ja löytämään voimavarojaan joutuessaan normaalista elämäntilanteestaan poikkeaviin olosuhteisiin. Toisin sanoen joutuessaan oman mukavuus- ja turvallisuusalueensa ulkopuolelle uudessa ympäristössä, ihminen pakottautuu löytämään ja oppimaan itsestään uusia puolia, henkisiä ja toiminnallisia voimavaroja ja uusia vahvuuksia. (Karppinen & Latomaa 2015, 48.) Omien rajojen ylittäminen uudessa ympäristössä siis

tuottaa uutta osaamista ja uudenlaista uskoa omiin kykyihin ja toiminnan mahdollisuuksiin.

Itsetuntemuksen kasvaminen on tärkeää omien vahvuuksien tunnistamisen ja toisaalta heikkouksien hyväksymisen kannalta (Dunderfelt 2009, 18–19). Ihmisen käsitys itsestään kaikkine kykyineen, taipumuksineen ja puutteineen ohjaa sitä, millaisen tulevaisuuden hän näkee itselleen potentiaalisena ja minkä ammatin sopivana, houkuttelevana vaihtoehtona (Houtsonen 2000, 38–40). Kokonaisvaltaisen ja realistisen minäkuvan muodostumisen voidaan siis ajatella enteilevän tarkemmin harkittua opiskeluvalintaa ja suurempaa opiskelumotivaatiota alalla, joka koetaan itselle sopivaksi. Eräs haastateltava oli viettänyt useita välivuosia etsikköaikanaan, mutta ei ollut kokenut nuorisotakuun mahdollistavien työkokeilujen ja työpajatoiminnan antaneen samanlaisia mahdollisuuksia välivuoden aikaiseen oman alan etsimiseen, kuin mitä kansainvälinen vapaaehtoistyökokemus oli hänelle tarjonnut.

”Siis kyllä, ihan ehdottomasti, et se mä pikku pätkät tein töitä, sit sähelsin omiani, sit kokeilin jotain työkkärin työkokeiluja ja muuta mut ei se niinku, ei ne anna paljon sen kannalta kokemusta et jos sä haluat vaikka korkeakouluun, nii ei ne anna sellaista vinkkiä et mistä sä voisit oikeesti tykätä ja tehdä elämällä. Tää on mun työkokemuksista lähimpänä mitä mä teen, ja mitä mä haluan tehdä.”

Kansainvälinen vapaaehtoistyö nähtiin myös hyvänä irtiottona arjesta. Eräs haastateltava kertoi tärkeimmäksi henkilökohtaista kasvua mahdollistaneeksi osatekijäksi nimenomaan rutiineista irti pääsemisen.

”Se tekee hyvää ihmiselle ja vapauttaa, se on musta se tärkein asia henkilökohtaisesti. Se työ mitä siel tehdään ni on kans itsessään, mut sitä omaa kokemusta kun miettii, niin se on silleen se, se rutiineista irti pääseminen on se tärkein henkilökohtaisen ihmisen tasolla.”

5.3 Hyvinvointi ja henkinen kasvu

Vastaajista yli puolet kertoo kokeneensa kansainväliseen vapaaehtoistyöhön osallistumisen edesauttaneen paljon tai melko paljon myöhempää työpaikan saantia ja yhteensä 75 % mukaan ainakin jonkin verran. Tämä voi osin selittyä kasvaneella itsevarmuudella ja uusilla kerätyillä taidoilla, joita arvostetaan

nykypäivän globaalissa työelämässä: monikulttuurinen työkokemus, parempi kielitaito, lisääntyneet yhteistyötaidot ja kyky katsoa asioita useasta eri näkökulmasta ja ratkoa ongelmia luovasti (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 12–14). Kansainvälisen vapaaehtoistyön tarjoama lisääntyvä sosiaalinen ja henkinen pääoma voi siten vaikuttaa positiivisesti nuoren uskoon omiin kykyihinsä ja antaa valmiuksia vastata tulevan työelämän vaatimuksiin monikulttuurisesta verkosto-osaajasta. Kerätyt taidot, vahvistunut itsevarmuus ja kokemukset monikulttuurisista ajattelu- ja toimintatavoista voivat konkretisoitua nuoren elämässä esimerkiksi työllisyyden kautta aineellisena hyvinvointina. Aktiivisessa roolissa toimiminen ja sosiaalisten verkostojen vahvistuminen tukevat Allardtin (1976, 45–48) mukaan osallisuutta ja elämän mielekkyyden kokonaisuutta. Suurin osa vastaajista kertookin kokemuksen myötä oman aktiivisuustasonsa ja yhteiskunnallisiin asioihin osallistumisensa kohentuneen. Pätevydentunteen ja kasvaneen itseluottamuksen positiiviset seuraukset voivat heijastua tyytyväisyyteen omassa elämässä ja myös rohkeuteen toteuttaa itseään ja toimia oma-aloitteisesti.

Osallistuneista lähes jokainen, 90 %, suosittelisi kansainvälistä vapaaehtoistyöjaksoa erittäin todennäköisesti muillekin. Yli 75 % vastaajista kertoo kansainvälisen vapaaehtoistyön vastanneen odotuksia erittäin paljon ja tarjonneen sellaisia kokemuksia kuin haettiin. Osin ulkomailla vietetty välivuosi näyttää siis toimivan merkityksellisenä oppimisen ja kasvun alustana nuorelle ihmiselle. Kyselyssä kysyttiin avoimella tekstikentällä parasta vapaaehtoistyöjakson aikaista kokemusta, tässä joitain kiteyttäviä vastauksia.

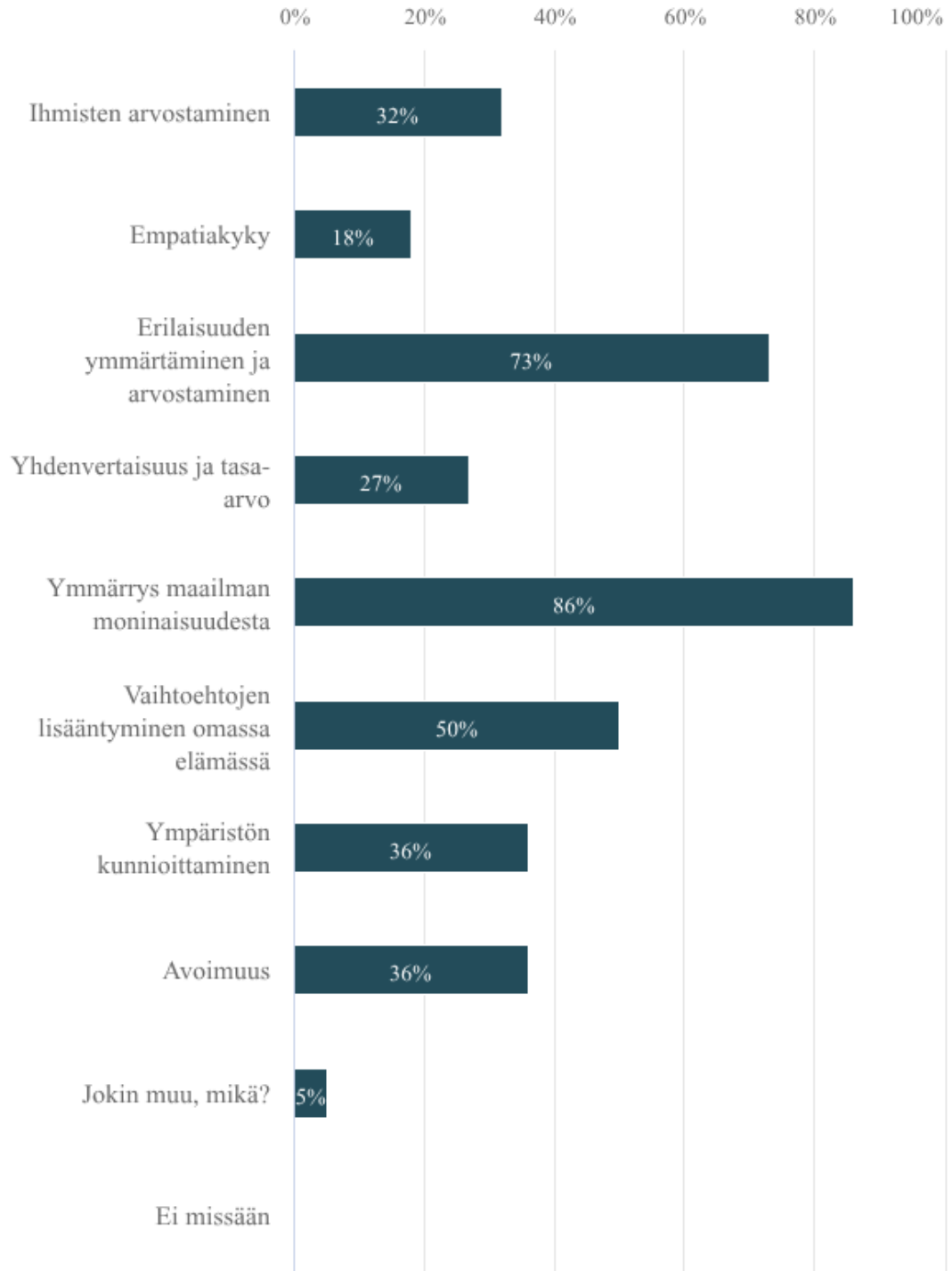
”Kokemus siitä, että mistä tahansa selviää. Matkustin ensimmäistä kertaa yksin elämässäni tuntemattomassa maassa välillä mm. ilman puhelinta.”

”Sosiaalisissa tilanteissa parantuminen: Uskalsin puhua vieraiden ihmisten kanssa uudella tavalla ja kykenin jakamaan paremmin itsestäni asioita ja samalla keskittymään vähemmän millaisen kuvan muut minusta saa. Kielenkäyttöllinen rohkeus lisääntyi.”

”Vapauden tunne. Uudet ihmiset ympäri maailman.”

”Parasta oli tavata niin monella tavalla lahjakkaita ja lämpimiä ihmisiä ympäri maailmaa. Yhdessä ideoiminen ja luominen oli upeaa, eikä sitä haitannut kulttuuriset tai kielelliset erot.”

Kyselyssä kysyttiin vielä tarkemmin alueita, joilla vastaajat kokevat maailmankuvansa kehittyneen. Vastauksista voi huomata erilaisuuden arvostamisen ja maailman moninaisuuden ymmärtämisen olleen merkittävämpiä maailmankuvan kehittymisen paikkoja. Tällaista maailmankuvan muutosta tukee myös aiemmin todetut oppimiskokemukset henkisestä kasvusta sekä näkökulmien laajentumisesta, joita jokainen osallistuja kertoi kokeneensa. Kaikki vastaajat kokivat katsontakantansa laajentuneen jollakin alueella, mutta toisaalta maailmankuvan osa-alueiden määritellyt vastausvaihtoehdot eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan eri näkökulmat täydentävät toisiaan muodostaen kokijan lopullisen, henkilökohtaisen kokonaiskuvan. Kuvan 4 diagrammista selviää vastaajien kokemukset maailmankuvan kehittymisestä.

Kuva 4. Missä asioissa koet maailmankuvasi kehittyneen vapaaehtoistyön myötä? Valitse korkeintaan neljä (4)

Vaihtoehtojen lisääntyminen omassa elämässä kasvoi suhteellisesti eniten joukolla, joka oli viettänyt ulkomailla pisimmän ajanjakson: 7–12 kuukautta vapaaehtoistyössä olleista 70 % raportoi tämän näkökulman henkilökohtaisesti merkittävimpien muutosten joukkoon. 1–3 kuukautta vapaaehtoistyössä olleista 55 % kuvaa avoimuuden ja kolmasosa empatiakyvyn lisääntymisen olleen merkittävämpiä maailmankuvan

muutoksia. Empatia on keskeinen taito paitsi yksilön elämässä, myös yhteiskunnallisesti, ja se vaatii avoimuutta erilaisuudelle, kykyä ymmärtää ja asettua toisen asemaan ja nähdä arvokkuus myös itselleen vieraassa ihmisessä tai ympäristössä. Kyky voi kehittyä kasvatuksen ja mielikuvituksen myötä, mutta myös autenttinen kokemus ”vieraana” olemisesta uudessa ympäristössä ja kulttuurissa purkaa ennakkoluuloja ja muokkaa näkökulmia tehokkaasti. Myötäelämisen taito ja ihmisyyden moninaisuuden ymmärtäminen tukevat yksilön kykyä ymmärtää itseään ja toimia sosiaalisesti yhteistyössä, ja nämä prososiaaliset taidot vahvistavat yhteisöllisyyttä sekä vastavuoroisten riippuvuussuhteiden kehittymistä. Empatia on siis merkittävää yksilöille ja hyödyllistä myös yhteiskunnalle laajemmassa kontekstissa. (Aaltola & Keto 2017, 7, 20–23, 120.) Kansainvälisen vapaaehtoistyön tarjoamat uudet kulttuurilliset toiminta-alueet voivat siten tuottaa henkistä kasvua ja edistää uusien näkökulmien ja toimintavalmiuksien syntyä. Kasvukokemukset empatiakyvyn ja näkökulmien lisääntymisessä voivat toimia merkittävänä hyvinvointia lisäävinä tekijöinä yksilön elämässä, niin itsensä ilmaisemisen kuin sosiaalisen hyvinvoinnin ulottuvuuden näkökannalta.

Haastatelluista kaikki olivat kokeneet jonkinlaista henkistä kasvua mutta mikäli vapaaehtoistyöjaksosta on vasta lyhyt aika, ei kokemusta tai sen mahdollisia vaikutuksia ole vielä välttämättä saanut jäsenneiltyä itselleen selkeästi. Puoli vuotta haastattelutilannetta aiemmin vapaaehtoistöistä palannut haastateltava ei vielä osannut kertoa tarkemmin kokemuksen vaikutuksista omaan henkiseen kasvuunsa.

”Mä en pysty sanoo viel et ooks mä nyt erilainen ihminen nyt kuin silloin, ööm kyllä mä jotenkin ainaki aattelen et ain ulkomailla olo jollain taval muuttaa ihmistä tai silleen kasvattaa, mut en osaa vielä oikein sanoo millä tavalla.”

Vapaaehtoistyöjakson aikana henkistä kasvua oli haastateltavilla tapahtunut varsinkin itsetuntemuksen ja itseluottamuksen saralla. Ulkomailla pääsi kokeilemaan siipiään ja testaamaan erilaisia juttuja, ja sitä kautta voitiin saada suuriakin henkilökohtaisen kasvun kokemuksia. Ulkomailla ollessa oli pakko selviytyä uusista tilanteista, oppia mahdollisista vääristä valinnoista tai virheistä, ja sitä kautta kasvaa henkisesti. Kokemuksellisessa oppimisessa juuri mukavuusalueen ulkopuolisella joustoalueella toimiminen pakottaa

ihmisen löytämään uusia toimintatapoja ja luovia näkökulmia tilanteessa pärjäämiseen, ja tällainen ”pakko” tuottaa henkisten voimavarojen kasvuprosessin (Karppinen & Latomaa 2015, 48). Vapaaehtoistyöjakson kesto ja kohdemaan kulttuuripiiri myös saattoivat osaltaan vaikuttaa siihen, kuinka syviä ja minkä laatuista oppimiskokemuksia henkilökohtaisessa maailmankuvassa ja henkisessä kasvussa vapaaehtoistyöjakson myötä tapahtui.

”Aikaisemmin mä olin ehkä hyssytelly itteeni et mä olin ajatellu sillee et enhän mä nyt sillee tiätsä sellai suomalaisittai et enhän mä nyt osaa mitään et ei mun kannata sanoo mitään ni sitte siel oli vähän niinku pakko sanoo, kun esimerkiks ku jenkit keskustelee ni ei ne kysy sult eriksee et mitä mieltä sä oot, koska kaikki haluu sanoo mitä mielt ne on. Et jos sä haluat sanoo jotain ni sun pitää olla silleen et heei mä haluan sanoo jotain. Et sit ehkä oppi just sen et se on ihan luvallista niinku tai siis sillee et mun ei tarvii niinku pyytää anteeks sitä et mä oon olemassa esimerkiks.”

”Ja sit niinku oppii siihen et välil tekee väärin valinto ja se on iha ok tai et nii siihe ei kuole ja sitte sit sitä uskaltaa olla paljo aidompi ja oma itsensä, ku ei pelkää niit virheitä.”

Itsestään oppiminen ja pärjäämisen kokemukset edesauttavat henkisen kasvun prosessia ja tukevat oman tien löytämistä. Allardtin hyvinvointiteorian (1976, 47–48) mukaan kolmas, itsensä toteuttamisen ulottuvuus toteutuu fyysis-aineellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukemana, kun yksilö on pohtinut omaa arvomaailmaansa ja pääsee toteuttamaan sitä aktiivisesti elämässään. Kokeilemisen ja tutkimisen kautta voi kansainvälisen vapaaehtoistyöjakson aikana löytää niitä omimpia tapoja toteuttaa itseään ja niin arvostaa itseään korkeammalle, mikä yhä edelleen vahvistaa itsensä toteuttamista ja tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Moni vastaaja nimesi yksittäiseksi parhaaksi kokemukseksi uuteen kulttuuripiiriin sopeutumisen ja uusiin ihmisiin tutustumisen. Ihmisten auttavaisuus, vieraanvaraisuus ja yhdenvertaisuuden tunteet ovat tehneet syvän vaikutuksen moniin vastaajiin. Suurimmiksi haasteiksi vapaaehtoistyön aikana taas koettiin ajoittainen turvattomuuden tunne ja uuteen kulttuuriin sopeutumiseen sekä kielimuuriin liittyvä yksinäisyyden tunne. Sovitut työasiat ja aikataulut eivät aina sujuneet kuten on odotettu, ja se aiheutti ristiriitaisia tunteita. Uuden kulttuurin keskellä yksilön rooli vaihtuu valtavirran edustajasta

vähemmistöksi, jolloin kielelliset ja kulttuuriset eroavaisuudet voidaan kokea stressaavina ja sopeutumisprosessi raskaana (Pöntinen 2009). Toisaalta epäjumavuusalueelle joutuminen ja hankalista kokemuksista selviytyminen ja oppiminen on syventänyt osallistujien tunnetta omasta pärjäämisestä.

”No just se kun menee uuteen paikkaan ja on semmosis tilanteis mihin sä et ikinä Suomes joutuis niinkun sellaseen tilanteeseen, et sä et pysty selittää tai kommunikoida sitä mitä sä haluisit sanoo, tai sillei et sul ei oo välineitä siihen ja sit tulee semmonen olo et mä en oo tarpeeks ja mä en pysty tähän ja sit sä oot ihan niinku pohjalla, ja kaikki noi ajatukset tulee tai siis on sun päässä niin silloin sä tarviit jonkun kelle sä voit vaan puhuu sen kaiken ja ne voi sit muistuttaa et sä oot ihan hyvä ja sä oot ihan ok.”

Lähes kaikki haastatellut kokivat tarpeelliseksi, että tavoitettavissa olisi joku, jonka kanssa voisi varmasti ja turvallisesti purkaa ongelmatilanteita.

Kulttuurishokki voi vaikuttaa koko vapaaehtoistyökokemukseen negatiivisesti, jos sitä ei osata odottaa tai käsitellä hallitusti. Myös mahdollisiin psyykkisiin ongelmiin oltaisiin kaivattu tukea. Osa kyselyyn vastaajista oli todistanut väkivaltaa ja seksuaalista häirintää vapaaehtoistyöjakson aikana tai itse joutunut rikoksen uhriksi. Sen kaltaiset rajut kokemukset voivat olla jopa traumaattisia, ja niiden käsittelyyn olisi tärkeää tarjota tukea niin ulkomailla ollessa kuin kotiinpaluun jälkeenkkin, riippumatta vapaaehtoistyöjakson kestosta. Jos nuori palaa Suomeen ilman minkäänlaista reflektiomahdollisuutta, voivat koetut asiat pahimmillaan jäädä kummittelemaan ja häiritsemään muutakin elämää.

”No siellä alkoi huomaamaan just niitä omia rajoitteita ja mahdollisesti että jälkikäteen tarkastelen et nii en oo ihan varma onko mulla ollut kaikki kunnossa silloin. Niin sitä et tollaisiin jos ois olemassa joku sellainen vaikka tapaaminen tai joku sellainen et vois käydä läpi niitä asioita jonkun kanssa sen jälkeen. Se olis hyvä ku ois ollut sellainen.”

Toisaalta yksi ilman järjestön tukea lähtenyt ei kokenut, että tuki paikan päällä olisi ollut tarpeellista. Kyseinen haastateltava oli kuitenkin vapaaehtoistöissä samassa paikassa yhdessä hyvän ystävänsä kanssa, joten tärkeää vertaistukea oli kyllä saatavilla kellon ympäri.

”Et mä en ainakaan kaivannu hirveest mitään apua, et kyl siellä itekseen pärjäs ihan hyvin.”

Kaikki haastatellut henkilöt olivat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että kotiinpaluun yhteydessä tai sen jälkeen olisi ollut tarvetta paremmalle ”paluu arkeen” -tuella ja reflektiomahdollisuuksille. Jo lyhytkin aika vieraassa kulttuurissa asuessa muuttaa ihmistä, ja paluumuuton stressioireet voidaan kokea hyvin voimakkaina irrallisuuden tunteiden, sosiaalisten verkostojen muutosten ja omaan elämäänsä uudelleenverkostoitumisen tarpeen vuoksi (Salakka 2009). Vertaistuki koettiin tärkeäksi, ja myös ammattilaisten apua kaivattiin takaisin arjesta kiinni saamiseen ja hankalien kokemusten reflektointiin.

”Ehkä just sit siin vaiheessa kun tulee takas Suomeen niin se tuki ois ehkä tärkeempi, koska kun sä meet sinne, ni sul on aika selkee et sä teet jotain, mut sit kun tulee takas niin sä oot niinku työttömänä ja kodittomana ja sul ei niinku, mul ei ollu mitään.”

”Koska se että minäkin tuun ilman kämppää vähän sillä hetkellä sekavissa tunnelmissa, toisaalta kokemusrikasta, hyvät kokemukset takana mut toisaalta taas tieto oman itsensä rajoitteista ja kaikesta muusta, niin jos ois saanu niihin saman tien vinkit tavallaan miten jatkaa ja käsitellä tunteita. Allianssin kautta kokemuksen läpikäyntiä. Näin lyhyellä reissulla ei ollut orientaatiota, eikä sit sen myötä niinku vertaistuen juttuja mihin lähteä.”

Vapaaehtoistyökokemuksen mahdollistamat hyödyt saa paremmin käyttöön reflektion kautta, koska toiminnallisen ja kokemuksellisen oppimisen, kasvun ja pedagogiikan prosessit perustuvat elämyksiin, toimintaan, kokemuksiin ja niiden analysointiin reflektoidulla ja jäsentelemällä tapahtunutta. Kokemusoppiminen pohjautuu tekemiseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja emotionaalisuuteen (tunteet), sekä reflektion avulla rakentuvaan henkilökohtaiseen kehitysprosessiin yksilöllisenä oppimisena, kasvuna ja sosiaalistumisena. Kokemuksen rakentumisessa on aina mukana sen kognitiiviset, emotionaaliset ja toiminnalliset tasot. Näistä muodostuu uudenlainen oppimisen ja kasvun tila, joka on kokemusten subjektiivisuuden vuoksi aina ainutlaatuinen. Kokemusta käsitellään jälkikäteen kokonaisuutena, analysoidaan koettua ja niin muokataan käsityksiä itsestä, muista ihmisistä, sosiaalisista normeista ja toimintatavoista. (Karppinen & Latomaa 2015, 46–47.) Haastatteluissa korostui, että vapaaehtoistyöjakson aikana voi inspiroitua ja saada runsaasti uusia ideoita ja näkökulmia omaan elämäänsä ja maailmaansa, mutta riittäviä työkaluja toteutukseen ei välttämättä ole.

”Ja siis sekin et kun mä tulin Suomeen ja mä olin vähän hukassa niin se johtu just siitä et mul ei ollu mitään niinku, vaikka mä tiesin mitä mä halusin niin mulla ei ollu mitään välineit päästä sinne. Et sit kun tulee takas niin tulee vähän niinkun tyhjän päälle. Et vaik onkin paljon selkeempi et mitä haluu tehdä ja tälleen ni se ei silti välttämät niinkun toteudu.”

Teemahaastatteluista ilmeni myös, että useampikin vastaajista oli ollut matkustelemassa jo juuri ennen vapaaehtoistöihin hakeutumista. Tällöin vapaaehtoistöihin hakeutuminen saattaa olla ikään kuin jatkumo reissailulle, seuraava vaihe, jossa ollaankin pitkälti paikallaan. Nämä haastateltavat kokivat ”ajelehtimisvaiheen” jatkuvan vielä Suomeen palattuaankin, ja jonkinlaisesta reflektiosta ja ohjatusta vapaaehtoistyöjakson päätöksestä olisi kenties hyödytty.

”Ajelehtiminen on jäänyt päälle ja konkreettinen arjen ylläpito ei oo ihan heti onnistunut palattuani. Se oli sellaista ajelehtimiselämänvaihetta. Se oli kyllä huono puoli et ei saanut mistään kiinni sen jälkeen kun tuli ulkomailta. Konkreettisia neuvoja, asunnon hankitaan ja paluushokkiin tukea, mielenterveysongelmat voi vaikuttaa ja nuori ajelehtimiselämänvaihe. Virheistä oppineina.”

”Aluks mulla alkoi kunnon tsemppielämä et rytmi kuntoon, heräsin klo 7, käyn lenkillä, opiskelen meen töihin ja nukkumaan ajoissa, ei mulla oo ollut sellaista ikinä, MUT sit se et ei se kestänyt tuolla tavalla, jossain välissä sit löytyy ne negatiiviset puolet mitä on lähtenyt karkuunkin omassa arkipäiväisessä elämässään. Ja sit ne lähtee kaivautumaan sieltä hitaasti esiin. Sieltä ne sitten löytyy taas ja alkaa olemaan jotenkin tosi lamaantunut ettei jaksa sitä arkee sit samalla tavalla kun mitä jakso sen ensimmäisen kuukauden ja kaks olla niin pirteä.”

Mahdollisen paluushokin käsittelyssä perhe ja ystävät ovat tärkeässä roolissa. Kotiinpaluu voi olla haastavaa pitkän ulkomailta vietetyn ajan jälkeen, mutta ajan kanssa sen on koettu helpottuvan. Yhtenä vinkkinä vaihto-opiskelusta palaavat kertoivat sen, että pitää itsensä kiireisenä ja pitää yllä ulkomailta opittuja hyväksi koettuja tapoja, vaikka ne eivät Suomessa olisikaan kovin yleisiä. (Heino 2011, 63.)

6 POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Kyselyn ja teemahaastatteluiden vastauksista voi päätellä kansainvälisen vapaaehtoistyön olevan käyttökelpoinen työkalu hyvinvoinnin lisäämiseksi kaikilla Allardtin määrittelemillä hyvinvoinnin osa-alueilla.

Tulevaisuudensuunnitelmien selkeytyminen ja vapaaehtoistyöjaksolla hankitut työelämässäkin hyödylliset taidot edesauttavat elintason ja fyysis-aineellisen ulottuvuuden kehittämistä. Löydettyään ja valittuaan oman opiskelualansa nuori saa mahdollisuuden opiskella toivomansa ammattitutkinnon ja niin päästä lähemmäs työskentelemistä mielekkäällä alalla. Mielekäs työ tukee hyvinvointia ja ylläpitää riittävää elintasoa. Moni tutkimukseen osallistunut kertoi vapaaehtoistyökokemuksen myös auttaneen työpaikan saamisessa, joten myönteiset vaikutukset voivat olla myös ammatinvalintaa ja opiskelua suuremmat ja välittömämmät.

Suurin osa kyselyyn vastanneista nuorista kertoi parhaiden vapaaehtoistyön aikaisten kokemusten liittyvän jollain tavalla sosiaalsiin suhteisiin. Osa arvosti eniten pitkäaikaisten ystävyysuhteiden ja verkostojen luomista, ja useat kokivat oppineensa paljon ollessaan sosiaalisessa kanssakäymisessä monien erilaisten ihmisten kanssa. Haastatteluissa korostui erilaisuuden ymmärtämisen, empatiakyvyn ja solidaarisuuden kasvaminen, ja nekin tukevat sosiaalisia suhteita ja yhteisöllisyyttä. Näiden vastausten perusteella voidaan siis päätellä kansainvälisen vapaaehtoistyön edistävän sosiaalisten suhteiden ulottuvuutta ja tukevan yhteisyysuhteita.

Vuorovaikutuksessa fyysis-aineellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden kanssa myös kolmas, itsensä toteuttamisen ulottuvuus tutkimuksen perusteella kehittyi kansainvälisen vapaaehtoistyöjakson aikana. Kyselyyn ja haastatteluihin osallistuneet olivat haaveilleet ulkomaille vapaaehtoistöihin lähdöstä, valitsivat itse kohdemaansa ja -työnsä, ja heillä oli erilaisia motiiveja ja tavoitteita vapaaehtoistyöjaksoon liittyen. Nuoret lähtivät ulkomaille itseään kiinnostaviin töihin omasta valinnastaan, eli jo lähtökohtaisesti pääsivät toteuttamaan itseään. Vapaaehtoistyöjakso ulkomailla tarjoaa mahdollisuuden kokeilla uusia, kiinnostavia asioita ja ilmaista itseään, saada mielihyvää ja

toteuttaa tärkeiksi kokemiaan arvoja sopivalla tavalla. Vapaaehtoistyöntekijä tuo oman yksilöllisen työpanoksensa kohteeseen ja näin tuntee työnsä ja itsensä arvokkaaksi ja merkitykselliseksi. Suurin osa kyselyyn vastanneista koki myös oman aktiivisuutensa kasvaneen ja osallistumisen yhteiskunnallisiin asioihin lisääntyneen myöhemmässäkin elämässä. Aineiston perusteella voidaan todeta kansainvälisen vapaaehtoistyön parhaimmillaan täydentävän ihmisen sosiaalisia, henkisiä ja aineellisia perustarpeita, tukevan hyvinvointia ja lisäävän elämän mielekkyyttä.

Tämän tutkimuksen perusteella kansainvälinen vapaaehtoistyöjakso voi tukea nuoren hyvinvointia, oppimista ja tulevaisuudensuunnitelmia monellakin tavalla. Nuoret vapaaehtoistyöntekijät kuvailivat varsinkin itsetuntemuksensa, itsevarmuutensa ja sosiaalisten taitojensa kasvaneen huomattavasti vapaaehtoistyöjakson aikana. Prososiaalisten taitojen ja altruististen kykyjen kehittyminen edistää yksilön kykyä muodostaa eheitä vuorovaikutussuhteita ja toimia moraalisesti vastuullisesti, ja näin nämä taidot kytkeytyvät myös tukemaan laajempien yhteisöjen hyvinvointia. Kehittyäkseen nämä taidot vaativat empatiakykyä, joka harjaantuu nimenomaan erilaisuuden kohtaamisella ja sitä kautta tapahtuvalla arvotyöstöllä. (Aaltola & Keto 2017, 19–20, 148). Kansainvälinen vapaaehtoistyökokemus kasvattaa ihmisenä ja tarjoaa mahdollisuuksia maailmankuvan avartamiseen ja erilaisuuden ymmärtämiseen. Jatkuvasti globalisoituvassa maailmassa nimenomaan erilaisuuden ymmärtäminen ja monikulttuurinen osaaminen ovat aina vain tärkeämpiä (työelämän)taitoja. Kansainvälisellä työkokemuksella kasvatettu osaaminen on omiaan vahvistamaan nuorten toimijuutta modernissa maailmassa.

Tutkimuskysymyksiin saatiin vastauksia, mutta laajemman selvityksen avulla tulokset olisivat voineet olla yleistettävämpiä, ja olisi myös ollut mielenkiintoista seurata pitkäaikaisempia, ja ajan kanssa kehittyviä hyvinvointivaikutuksia. Kaikki tutkimukseen osallistuneet olivat naisia, ja sukupuolijakauman syitä olisi myös mielenkiintoista tutkia, ja kenties tehdä kansainvälisestä vapaaehtoistyöstä houkuttelevampaa muillekin sukupuolille. Opinnäytetyötä tehtiin melko tiukalla aikataululla, ja väljemmällä tutkimusaikataululla tutkimustulosten analyysi olisi voinut olla vielä syväluotaavampaa ja monipuolisempaa. Tutkimuskysymykset ovat melko

laajoja, ja saadut vastaukset ja niiden analyysi vastaavat tutkimuksen tavoitteisiin, vaikka aikataulu olikin tiukka. Tämän opinnäytetyön tutkimustulokset ovat käyttökelpoisia yhteisöpedagogin työkentällä: kansainvälinen vapaaehtoistyö voi olla potentiaalinen työkalu välivuoden aikaiseen tulevaisuudensuunnitelmien muodostamiseen ja ammatinvalintaan.

6.2 Kehitysehdotukset

Vaikka tämän päivän koulutuspolitiikka pyrkii ehkäisemään välivuotia, voi niissä oikein käytettynä piillä suuri yksilön kasvun ja kehityksen potentiaali. Tutkimukseen osallistuneet nuoret kokivat kansainvälisen vapaaehtoistyön tuottaneen hyvinvoinnin ulottuvuuksien mukaista oppimista ja vahvistumista. Elinikäisen oppimisen aikakautena tulisi kansainvälisen vapaaehtoistyön tarjoama hyötypotentiaali tunnustaa ja nähdä välivuosi koulutuksen keskeytymisen sijaan yksilöllisen kasvun areenana ja mahdollisena väylänä minäkuvan ja ammatinvalinnan selkeyttämiseen. Yhä useampi nuori päätyy pitämään välivuoden, joten se olisi hyvä entistä paremmin valjastaa hyötykäyttöön markkinoimalla erilaisia mahdollisuuksista laajemmin esimerkiksi oppilaitoksissa ja nuorisotyössä.

Tutkimusaineistosta nousi esiin tarve nuorisovaihtotoiminnan kehittämiseen. Haastateltavat toivoivat parempaa mahdollisuutta saada kotiinpaluun jälkeen tukea kokemuksen käsittelyyn, opittujen asioiden hyödyntämiseen ja arkeen palaamiseen. Nuori vapaaehtoistyöntekijä voi olla kokenut rajujakin asioita ulkomailla, ja niiden kokemusten käsittelyyn olisi hyvä olla tarjolla matalan kynnyksen tukea vapaaehtoistöitä organisoivan järjestönkin taholta. Myös yllättävät ja rankatkin kulttuurishokin vaiheet ja mielenterveysongelmat niin ulkomailla ollessa kuin kotiinpaluun jälkeenkin nousivat tutkimuksessa esille. Sekä laadukkaan valmistautumisen että ohjatun ja tuetun reflektion toteuttaminen ovat kasvatuksellisesta näkökulmasta kokemuksellisen oppimisen kulmakiviä. Kokonaisuuden läpivieminen ja tarkastelu ohjatusti tukee nuoren hyvinvointia, mahdollistaa kokemuksen hallitun purkamisen, auttaa opittujen asioiden hyödyntämisessä ja helpottaa arkeen palaamisesta.

Reflektio eli toiminnan tarkastelu on prosessi, jossa elämys tai kokemus palautetaan mieleen, huomioidaan koetut tunteet ja uudelleenarvioidaan

tapahtumia ja toimintaa jälkikäteen. Reflektion kautta voi laajentaa omia näkökulmiaan ja jäsenellä koettuja asioita uudelleen. Toimiva reflektio voi tehostaa entistä parempien ajattelu- ja toimintatapojen kehittymistä. (Karppinen & Lomaa 2015, 50.) Kokemuksellinen, toiminnan kautta oppiminen voi olla myös tahaton sivutuote (mts. 57), mutta jos toiminnallisuuden kasvatuksellisia mahdollisuuksia halutaan korostaa yksilön sivistysprosessin tukena, se vaatii tavoitteellisuutta. Tällöin ohjaajan rooli korostuu myös reflektiossa, ja toiminnan raamit ja sen vapaus rajoittuvat tavoitteellisuuden kehykseen. (Mt. 73.)

Kansainvälisen vapaaehtoistyöjakson aikana koetut hyödyt voisivat haastattelujen ja kyselytulosten perusteella olla jopa huomattavasti suurempia, jos nuorelle annetaan ohjattua apua ja tukea ennen ja jälkeen vapaaehtoistyöjakson. Nuori voi itse valmennuksessa pohtia omia lähtökohtiaan ja henkilökohtaisia tavoitteitaan lyhyenkin vapaaehtoistyöjakson ajalle, ja takaisin palattuaan reflektoida omia oppimiskokemuksiaan aiemmin asettamiensa tavoitteiden valossa. Tämän vapaaehtoistyökokemuksen pedagogisoinnin voi toteuttaa hyvinkin yksinkertaisesti, esimerkiksi kirjoittamalla itselleen kirjeen, jonka saa vapaaehtoistyöjakson jälkeen takaisin. Toimintaan orientoituminen tulevaisuutta hyödyttävien tekijöiden ja tavoitteellisuuden korostamisen kautta voisi auttaa oppimisen ja kasvun kokemusten realisoitumista hyödyllisinä, merkittävänä taitoina ja kompetensseina nuoren myöhemmässä elämänsä elämässä.

LÄHTEET

Aaltola, E. & Keto, S. 2017. Empatia – myötäelämisen tiede. Helsinki: Into Oy.

Akimo, M. & Orell, J. 2018. Ensikertalaisille tarkoitetut kiintiöt ovat johtaneet taktikointiin – abit eivät halua valita väärin. *Kaleva* 28.4. 2017. Verkkolehti. Saatavissa: <http://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/ensikertalaisille-tarcoitetut-kiintiot-ovat-johtaneet-taktikointiin-abit-eivat-halua-valita-vaarin/758385/> [viitattu 16.4.2018].

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: WSOY.

Allianssin nuorisovaihto. S.a. Allianssin nuorisovaihto. WWW-sivu. <http://www.nuorisovaihto.fi/> [viitattu 14.4.2018].

Allianssi ry. S.a. Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi. WWW-sivu. <http://alli.fi/> [viitattu 4.1.2018].

Alkula, T. & Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Juva: WSOY.

Anttila, A. 1998. Mitä on kansainvälinen vapaaehtoinen työ? Teoksessa Anttila, A., Keinänen, J. & Syrjälä, K. (toim.) *Maailmantalkoissa KVT 1947–1997. Kansainvälistä vapaaehtoistyötä ja työleirejä*. Helsinki: Kansainvälinen vapaaehtoistyö 1998.

Bamming, R. 2017. Työpajatoiminta 2016. Valtakunnallisen työpajakyselyn tulokset. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.tpy.fi/aineistot/tilastot/tilastot-2016/> [viitattu 22.1.2018].

Doherty, K., Garvey, D., Gass, M. & Sugerman, D. 2000. Reflective learning – Theory and praftice. Yhdysvallat: Kendall/Hunt Publishing Company.

Dunderfelt, T. 1991. Elämänkaaripsykologia. Porvoo: WSOY.

Dunderfelt, T. 2009. Voimavarana itsetuntemus. Helsinki: Kirjapaja.

Elinkeinoelämän keskusliitto. 2011. Oivallus. Loppuraportti. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://ek.fi/wp-content/uploads/Oivallus_loppuraportti.pdf [viitattu 27.4.2018].

Eskola, A. 2001. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. *Yhteiskuntapolitiikka* 66, 52–54. Verkkolehti. Saatavissa: <http://julkari.fi/bitstream/handle/10024/100687/011eskola.pdf?sequence=1> [viitattu 25.1.2018].

Eskola, A. & Kurki, L. 2001. Johdannoksi. Teoksessa Eskola, A. & Kurki, L. (toim.) *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*. Tampere: Vastapaino, 7–12.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin* 1.

Metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Euroopan unioni 2013. Mahdollisuuksia eurooppalaisille nuorille, kampanjatiedote. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://europa.eu/citizens-2013/sites/default/files/140410_Toolbox%20young%20people_FI.pdf [viitattu 25.1.2018].

Harju, A. 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. B. (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 58–80.

Heino, N. 2011. Paluun kulttuurishokki, Case STS Vaihto-oppilasohjelmat. Laurea-ammattikorkeakoulu. Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelma. Opinnäytetyö. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/34859/Heino_Noora.pdf?se- [viitattu 30.4.2018]

Heiskanen, T. 2007. Oppimisen tilat tietoyhteiskunnassa. Teoksessa Eteläpelto, A., Collin, K. & Saarinen, J. (toim.) Työ, identiteetti ja oppiminen. Helsinki: WSOY, 238–257.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Houtsonen, J., Kauppila, J. & Komonen, K. 2000. Koulutus, elämäntilanne ja identiteetti. Kasvatustieteellisiä avauksia suomalaisten oppimiseen. Joensuu: Joensuu University Press.

Jyväskylän yliopisto. 2017. Välivuosi kannattaa käyttää hyödyksi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2017/07/tiedote-2017-07-05-09-41-24-271615> [viitattu 2.4.2018].

Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. 2015. Seikkaillen elämyksiä 3. Suomalainen seikkailupedagogiikka. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Keskinen, K. 2015. Seikkailijasta seikkailukasvattajaksi. Seikkailukasvatus ammattina. Naantali: Koulutustalo Aavas Oy.

Keränen, E. 2017. Allianssin nuorisovaihto. Helsinki: Allianssi ry. WWW-dokumentti. Päivitetty 26.4.2017. Saatavissa: https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/22627115/Allianssi_maailmalle-kymenlaakso-ohjaajat.pdf/f3eef95b-e295-4638-9faf-6e54ce2b650c [viitattu 25.1.2018].

Kiseleff, H. 2012. Välivuosi peruskoulun jälkeen voi pudottaa opiskelukelkasta. *Yle Uutiset* 20.5.2012. Verkkojulkaisu. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-6100378> [viitattu 18.1.2017].

Koskiaho, B. 2001. Sosiaalipolitiikka ja vapaaehtoistyö. Teoksessa Eskola, A. & Kurki, L. (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino, 15–40.

Kosonen, T., Penttinen, L. & Tuononen, M. 2017. Opiskelijavaihdosta kansainvälistyville työurille – Yhdenvertaisten mahdollisuuksien opintopolku? Eurostudent VI -tutkimuksen artikkelisarja. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80170/OKM_31_2017.pdf [viitattu 30.4.2018].

Kun koulu loppuu. 2017. Nuorten tulevaisuusraportti. Taloudellinen Tiedotustoimisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.kunkoululoppuu.fi/assets/uploads/2017/05/Kun-koulu-loppuu-nuorten-tulevaisuusraportti-2017_tiivistelmä_19052017.pdf [viitattu 11.1.2018].

Kurki, L. 2001. Kasvaminen palvelutehtävään. Sosiaalipedagoginen katse vapaaehtoistyöhön. Teoksessa Eskola, A. & Kurki, L. (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino, 67–92.

Kärkkäinen, M. 2014. ”Tää on ollu kuitenkin tosi avartava kokemus” Fenomenologinen tutkinen Suomen Merimieskirkon ulkomailla työskentelevien vuosivapaaehtoisten kokemuksista. Helsingin yliopisto. Käyttätymistieteellinen tiedekunta. Yleinen ja aikuiskasvatustiede. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/43178/taeonoll.pdf?sequence=1> [viitattu 23.3.2018]

Laine, T. 2010. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 28–45.

Lehtinen, S.-T. 1997. Vapaaehtoistoiminta – kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Helsinki: Kansalaisareena.

Lundström, M. & Smeets, L. 2014. Maailma on meidän. Tutkimus viittomakielentulkkiopiskelijoiden kansainväliseen vaihtoon lähdön motivoivista ja estävistä tekijäistä. Diakonia-Ammattikorkeakoulu. Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/73103/Lundstrom_Smeets.pdf?sequence=1 [viitattu 29.1. & 22.3.2018].

Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Methelp Ky.

Myllymäki, T. 2004. Pallo haltuun – kansainvälisyyskasvatus Suomessa. Lahti: Kehitysyhteistyön palvelukeskus KEPA. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kepa.fi/sites/kepa.fi/tiedostot/julkaisut/pallo-haltuun-2004.pdf> [viitattu 29.4.2018].

Nuorisolaki 21.12.2016/1285.

Nuorisotakuu. 2017. TE-palvelut. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/nuoret/nuorisotakuu/index.html> [viitattu 3.4.2018].

Nylund, M. & Yeung, A. B. 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Nylund, M. & Yeung A. B. (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 13-38.

Ojanen, M. 2001. Auttajaksi oppiminen. Psykologia minuuden tulkkina. Teoksessa Eskola, A. & Kurki, L. (toim.). Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino, 95–109.

OKM. 2017. Korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistetaan. Tiedote. Saatavissa: http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/korkeakoulujen-opiskelijavalinnat-uudistetaan [viitattu 28.4.2018].

OKM. 2018. Korkeakoulujen opiskelijavalintauudistusta tarvitaan koulutustason nostamiseksi. Tiedote. Saatavissa: http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/korkeakoulujen-opiskelijavalintauudistusta-tarvitaan-koulutustason-nostamiseksi [viitattu 28.4.2018].

Opetushallitus. 2014. Kansainvälinen osaaminen täytyy tunnistaa työelämässä ja yhteiskunnassa. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.cimo.fi/ajankohtaista/yleissivistava_koulutus/101/1/kansainvalinen_osaaminen_taytyy_tunnistaa_tyoelamassa_ja_yhteiskunnassa [viitattu 12.1.2018].

Opintopolku. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/tekstikappale/428611> [viitattu 28.4.2018].

Oravasaari, T. & Pessi, A. B. 2010. Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta. Raha-automaattiyhdistys. Avustustoiminnan raportteja 23. Helsinki: Yliopistopaino. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kansalaisareena.fi/RAYraportti23.pdf> [viitattu 29.3.2018].

Poikela, E. & Järvinen, A. 2007. Työssä oppimisen prosessimalli oppimisen johtamisessa ja osaamisen arvioinnissa. Teoksessa Eteläpelto, A., Collin, K. & Saarinen, J. (toim.) Työ, identiteetti ja oppiminen. Helsinki: WSOY, 178–196.

Pöntinen, M. 2009. Kulttuurinen valmentautuminen. Lääkäriliiton kehitysyhteistyöopas. PDF-tiedosto. Saatavissa: https://www.laakariliitto.fi/site/assets/files/2877/kulttuurinen_valmentautuminen.pdf [viitattu 30.4.2018].

Ropo, A. & Eriksson, P. 2001. Hyvinvointipalvelut, liiketoiminta ja vapaaehtoistyö. Teoksessa Eskola, A. & Kurki, L. (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino, 41–53.

Saari, J. 2015. Hyvinvoinnin kentät. Teoksessa Saari, J. (toim.) Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus, 33–78.

Salakka, M. 2009. Paluukin vaatii sopeutumista. Lääkäriliiton kehitysyhteistyöopas. PDF-tiedosto. Saatavissa: https://www.laakariliitto.fi/site/assets/files/2877/paluukin_vaatii_sopeutumista.pdf [viitattu 30.4.2018].

Sierilä, H-L. 2010. Tutkija: Välivuosi lisää nuorten pahoinvointia. Artikkel. Yle Uutiset 8.2.2010. Verkkolehti. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-5505814> [viitattu 22.1.2018].

Sorri, H. 2005. Elämän käänneet. Arvojen ja identiteetin muutokset. Teoksessa Nylund, M., Yeung A. B. (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 126–140.

Suomen Akatemia. 2016. Osaaminen, koulutus ja tulevaisuuden työelämä (Taidot Työhön). Tilannekuvaraportti. Saatavissa: https://www.aka.fi/globalassets/33stn/tilannekuvaraportit/stn2016-hankkeet/sefwtaidot-tyohon_tilannekuvaraportti.pdf [viitattu 30.4.2018].

Suomen Akatemia. 2017. Lausunto EU:n uudesta korkeakoulutussuunnitelmasta. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.aka.fi/globalassets/30tiedepoliittinen-toiminta/lausunnot/171003_sivistys.pdf [viitattu 28.4.2018].

Tanskanen, A. & Danielsbacka, M. 2015. Ovatko vapaaehtoistyö ja hyväntekeväisyys yhteydessä onnellisuuteen? *Yhteiskuntapolitiikka* 80, 471. Verkkolehti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/127069/yp1505_tanskanen.pdf?sequence=2 [viitattu 25.1.2018].

TE-palvelut. 2017. Työkokeilun käytännöt ja säännökset. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.te-palvelut.fi/te/fi/erikoissivut/kaytannot_ja_saannokset/index.html [viitattu 28.7.2018].

Tilastokeskus. 2009. Valtaosa uusista ylioppilaista viettää välivuoden opinnoista. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_001.html?s=0 [viitattu 3.4.2018].

Tilastokeskus. 2015. Koulutuksen keskeyttäminen. WWW-julkaisu. Saatavissa: http://tilastokeskus.fi/til/kkesk/2015/kkesk_2015_2017-03-17_tie_001_fi.html?ad=notify [viitattu 10.1.2018].

Tirronen, R. 2015. Välivuosi ei heikennä opiskelumenestystä. Suomen Akatemia. Tiedote. Saatavissa: <http://www.aka.fi/fi/akatemia/media/Tiedotteet1/2015/tiedote/> [viitattu 20.1.2018].

Valtakunnallinen työpajayhdistys. 2018. Työpajatoiminta Suomessa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.tpy.fi/tyopajatoiminta-suomessa/> [viitattu 28.4.2018].

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.

Kysely kansainväliseen vapaaehtoistyöhön välivuoden aikana osallistuneille

1. Kuinka vanha olit lähtiessäsi vapaaehtoistoihin ulkomaille?
2. Sukupuolesi?
  - Nainen
  - Mies
  - Muu
3. Mikä oli koulutustaustasi lähtiessäsi vapaaehtoistoihin?

	Valmistunut	Kesken	Koulupaikka tiedossa	Ei
Peruskoulu	☐	☐	☐	☐
Lukio	☐	☐	☐	☐
Ammattikoulu	☐	☐	☐	☐
Yliopisto	☐	☐	☐	☐
Ammattikorkeakoulu	☐	☐	☐	☐

4. Mistä syystä päädyit viettämään välivuotta?
  - En päässyt opiskelemaan
  - Olin työtön
  - Halu nähdä maailmaa
  - Halu matkustaa
  - Halu saada työkokemusta
  - Aikaa pohtia tulevaisuutta
  - Irtiotto rutiineista
  - Muu, mikä?
5. Mitä kautta kuulit mahdollisuudesta lähteä kansainväliseen vapaaehtoistyöhön?
  - Koulu
  - Perhe
  - Kaverit
  - Sosiaalinen media, mikä?
  - Muualta internetistä, mistä?
  - Harrastukset
  - Järjestö
  - Nuorisotyöntekijä
  - Työpaikka
  - TE-palvelut
  - Muu, mikä?
6. Mikä oli vapaaehtoistyöjaksosi kesto?
  - 1-3kk
  - 4-6kk
  - 7-12kk

7. Mikä oli kohdemaasi?

8. Mitkä asiat motivoivat sinua hakeutumaan kansainväliseen vapaaehtoistyöhön? Valitse korkeintaan neljä (4).

- Seikkailunhalu ja uudet kokemukset
- Kielitaidon parantaminen
- Irtiotto arjesta
- Työkokemus
- Uusien taitojen kerääminen
- Itsensä etsiminen
- Tulevaisuuden haaveiden selkeyttäminen
- Itsenäistyminen
- Maailmankuvan avartaminen
- Verkostoituminen ja uusien kontaktien luominen
- Mahdollisuus rahalliseen tukeen
- Once in a lifetime –mahdollisuus
- Mielenkiintoinen kohde
- Entuudestaan kontakteja kohdemaassa
- Välivuoden aikainen ex tempore –päätös
- Aikaisemmat omat vapaaehtoistyökokemukset
- Muu, mikä?

9. Mihin alaan liittyvää vapaaehtoistyötä teit?

- Sosiaali- ja terveys
- Luonto ja ympäristö
- Lapset ja nuoret
- Järjestötyö
- Opetustyö
- Taide ja kulttuuri

10. Kuvaile keskeiset työtehtäväsi.

11. Kuinka hyvin seuraavat väittämät kuvaavat kokemuksiasi vapaaehtoisjaksosta ja sen vaikutuksista? Valitse parhaiten kuvaava vaihtoehto.

	Ei iankaan	Jonkin verran	En osaa sanoa	Melko hyvin	Täysin
Edesauttoi opiskelupaikan saamista.					
Edesauttoi työpaikan saamista.					
Kielitaitoni kohentui.					
Monikulttuuriset taitoni kehittyivät.					
Minusta tuli itsevarmempi.	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset taitoni paranivat.	☐	☐	☐	☐	☐
Työelämätaidoni kehittyivät.	☐	☐	☐	☐	☐
Minusta tuli oma-aloitteisempi.	☐	☐	☐	☐	☐
Elämännhallintataidoni paranivat.	☐	☐	☐	☐	☐
Tulevaisuudensuunnitelmani selkeytyivät.	☐	☐	☐	☐	☐
Ammatinvalintani selkeytyi.	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvoin ihmisenä.	☐	☐	☐	☐	☐
Loin uusia verkostoja.	☐	☐	☐	☐	☐
Osallistumiseni yhteiskunnallisiin asioihin on lisääntynyt.	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyötaitoni kehittyivät.	☐	☐	☐	☐	☐
Paineensietokykyni kasvoi.	☐	☐	☐	☐	☐
Opin katsomaan asioita eri näkökulmista.	☐	☐	☐	☐	☐
Olen aktiivisempi.	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen itseni paremmin.	☐	☐	☐	☐	☐
Olen päämäärätietoisempi.	☐	☐	☐	☐	☐

12. Missä asioissa koet maailmankuvasi kehittyneen vapaaehtoistyön myötä? Valitse korkeintaan neljä (4).

- Ihmisten arvostaminen
- Empatiakyky
- Erilaisuuden ymmärtäminen ja arvostaminen
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- Ymmärrys maailman moninaisuudesta
- Vaihtoehtojen lisääntyminen omassa elämässä
- Ympäristön kunnioittaminen
- Avoimuus
- Jokin muu, mikä?
- En missään

13. Kuinka hyvin vapaaehtoistyöjakso vastasi odotuksiasi?

0 Ei lainkaan – 10 Ylitti odotukset

Liite 1/4

14. Mikä oli paras kokemuksesi vapaaehtoistöiden aikana?
15. Entä huonoin kokemuksesi?
16. Kuvaa mielestäsi tärkein vapaaehtoistyöjakson aikana oppimasi asia.
17. Kuinka pitkä aika on kulunut osallistumisestasi kansainväliseen vapaaehtoistyöjaksoon?
- 0-3 kk
  - 4-6 kk
  - 7-12 kk
  - Alle 3 vuotta
  - Yli 3 vuotta
18. Minkälainen on nykyinen opiskelu- ja työllisyystilanteesi?
- Opiskelen toisella asteella
  - Opiskelen ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa
  - Muu opiskelu, mikä?
  - Käyn kokopäiväisesti työssä
  - Olen osa-aikatyössä
  - Teen vapaaehtoistyötä, mitä?
  - Olen työtön
  - En opiskele
  - Muu, mikä?
19. Kuinka todennäköisesti suosittelisit kansainvälistä vapaaehtoistyöjaksoa muille?
- En lainkaan todennäköisesti 0 – 10 Erittäin todennäköisesti

HAASTATTELURUNKO

1. Kuinka vanha olit lähtiessäsi vapaaehtoistöihin ulkomaille? Kuinka kauan aikaa sitten?
2. Mitä kautta lähdit?
3. Mistä sait kuulla paikasta? Netti, kaverit tms?
4. Mikä oli koulutustaustasi kun lähdit? Mikä tutkinto käyty, oliko koulu kesken, oliko joku koulutuspaikka tai haave jo tiedossa?
5. Mikä oli syy väli vuoden pitämiseksi?
  - Ei päässyt opiskelemaan, työtön, halu nähdä maailmaa/matkustaa, työkokemus, aikaa pohtia tulevaisuutta, irtiotto rutiineista, muu syy?
6. Mitkä asiat motivoivat lähtemään kansainväliseen vapaaehtoistyöhön?
  - Seikkailunhalu, uudet kokemukset, kielitaidon parantaminen, irtiotto arjesta, työkokemus, uusien taitojen kerääminen, itsensä etsiminen, tulevaisuuden haaveiden selkeyttäminen, itsenäistyminen, maailmankuvan avartaminen, verkostoituminen, ainutlaatuinen tilaisuus, mielenkiintoinen kohde, ex-tempore ratkaisu?
7. Oliko aiempaa kokemusta ulkomailta, matkustelua, tai vapaaehtoistyöstä, joka vaikutti päätökseen lähteä?

Aikana

8. Vapaaehtoistyöjakson kesto
9. Kohdemaasi?
10. Minkä alan työhommia teit? (Nuoret ja lapset, opetus, järjestö, taide ja kulttuuri, luonto, sosiaali- ja terveys)

11. Kuvaile keskeiset työtehtäväsi
12. Paras kokemuksesi vapaaehtoistyön aikana?
13. Tärkein asia mitä opit, itsestäsi ja maailmasta?

Jälkeen

14. Vastasiko odotuksiasi?
15. Missä asioissa koet maailmankuvasi kehittyneen vapaaehtoistyön myötä?

- Ihmisten arvostaminen, empatiakyky, Erilaisuuden arvostaminen ja ymmärtäminen, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, maailman moninaisuuden ymmärtäminen, vaihtoehtojen lisääntyminen omassa elämässä, ympäristön kunnioittaminen, avoimuus, tai mitä muuta?

16. Mikä on elämäntilanne nyt, opiskelu ja työ?

17. Miten koet/ koetko että vapaaehtoistyöjakso auttoi elämässäsi myöhemmin:

- saamaan opiskelupaikkaa tai työpaikkaa
- kielitaito, työelämätaidot, monikulttuuriset taidot, sosiaaliset taidot
- itsevarmuus, oma-aloitteisuus, rohkeus, elämänhallinta, päämäärätietoisuus
- Kasvoin ihmisenä, itsetuntemus

18. Kasvoin ihmisenä – miten? Millä tavoin koet vapaaehtoistyöjakson selkeyttäneen käsitystä itsestäsi?

19. Koetko että tämä, väli vuoden aikana, auttoi tulevaisuudensuunnitelmien selkeytymisessä? Selvenikö ammatinvalinta kun opit uutta itsestäsi ja maailmasta? Entä siitä mitä haluat tehdä elämälläsi, mikä ala, missä asua jne.? Miten?

20. Millaisia uusia taitoja sait kokemuksesta, joista on eniten ollut sinulle hyötyä myöhemmin?

Kokemuksena

- Perustarpeiden uudelleenarviointi ja tyytyminen – tyytyväisyys? Sosiaaliset arvot ja läheisyys, itsenäisyys ja itsensä toteuttaminen.
- Sosiaalinen osaaminen ja pääoma, henkinen pääoma ja kompetenssi, kasvu
- Aktiivinen toiminta ja osallisuus, verkostot, halu kehittyä – reflektio

Kuinka ajattelet ulkomailla vapaaehtoistyön vaikuttavan tämän hetken elämääsi, vaikuttaneen myöhempiin valintoihisi väli vuoden jälkeisenä aikana esimerkiksi koulutus- tai työvalinnoissa? Entäpä sosiaalisissa suhteissa? Itsetunnossa, minäkäsityksessä?

Identiteetti: koettu minäkuva, näkemys maailmasta ja omasta paikasta siinä muuttunut? Ammatinvalinta selkeytyi? Mitä haluaa tehdä elämässä?

Vapaa sana.